

Täysistunto

Keskiviikko 30.5.2018 klo 14.00—17.08

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 17.08.

Puhetta johtivat puhemies Paula Risikko (14.00—15.57) ja ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (15.57—17.08).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Kansliatoimikunnan täydennysvaali

Vaali VAA 60/2018 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi kansliatoimikunnan varajäseneksi edustaja Mika Niikon.

3. Pauli Kiurun vapautuspyyntö ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunnan varajäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 38/2018 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan torstaina 31.5.2018 kello 16 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 31.5.2018 kello 13.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 23 b §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 69/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

Keskustelu

14.01 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen nyt hallituksen esityksen sairaanhoitajan rajatusta lääkkeenmääräämisoikeudesta, joka on ollut asiana tuttu suomalaisen terveydenhuollon käytännön elämässä vuodesta 2010 lähtien. Tuolloin sairaanhoitajien rajattu lääkkeenmäärääminen mahdollistettiin säätämällä terveydenhuollon ammattihenkilölakiin oireenmukaista hoitoa ja rajattua lääkkeenmääräämistä koskeva uusi luku.

Sairaanhoitajalla, jolla on riittävä käytännön kokemus ja joka on suorittanut valtioneuvoston asetuksella säädettävän lisäkoulutuksen, on nyt voimassa olevan lain mukaan oikeus määrätä apteekista lääkkeitä terveyskeskuksessa hoitamalleen potilaalle, kun kysymyksessä on ennalta ehkäisevä hoito, lääkityksen jatkaminen tai kun lääkitys perustuu sairaanhoitajan toteamaan hoidon tarpeeseen. Tämä oikeus rajattuun lääkkeenmääräämiseen edellyttää ensinnäkin, että sairaanhoitaja on suorittanut tietyt lisäkoulutukset ja hänellä on riittävä työkokemus sillä tehtävälalla, jolla hän tulisi lääkettä määräämään. Lisäksi toimintayksikön vastaavan lääkärin tulee antaa määräys, jossa vahvistetaan tarkemmin ne lääkkeet, joita sairaanhoitaja on oikeutettu määräämään, ja sairaanhoitajalla on aina mahdollisuus konsultoida lääkäriä.

Se, että rajattu lääkkeenmäärääminen otetaan käyttöön, edellyttää myös, että toimintayksikössä on sovittu tarkoituksenmukaisesta työnjaosta lääkärin ja hoitajien välillä. Parhaimmillaan rajattu lääkkeenmäärääminen nopeuttaa potilaiden hoitoonpääsyä ja hoidon aloittamista, sujuvoittaa terveydenhuollon yksiköiden toimintaa ja edistää tarkoituksenmukaista työnjakoa. Tämän koko esityksen ytimenä on vahva työpariajattelu ja tarkoituksenmukaisen työnjaon edistäminen aina suomalaisen palveluiden käyttäjän parhaaksi.

Arvoisa puhemies! Sairaanhoitajan rajattua lääkkeenmääräämistä hyödynnetään hoitotasapainossa olevien pitkäaikaissairauksien seurannassa ja lievien, akuuttien terveysongelmien hoidossa. Nämä potilaat ohjataan yleensä suoraan sairaanhoitajan vastaanotolle, jolloin välttyään käynniltä usean ammattihenkilön vastaanotolla. Tarvittaessa sairaanhoitaja konsultoi lääkäriä tai ohjaa potilaan lääkärin vastaanotolle.

Tämä kaikki, arvoisat kollegat, liittyy vahvasti siihen, että kun me mietimme — mallista ja uudistuksista riippumatta — miten teemme tuottavalla, tehokkaalla ja potilasta parhaiten tukevalla tavalla jatkossa terveydenhuollon sisältöratkaisuja, niin on väistämättä mietittävä, kuka tekee mitään. Lääkäri on jatkossakin se viimeinen lukko tekemään päätökset potilaan hoidon määrityksistä.

Arvoisa puhemies! Rajatun lääkkeenmääräämisen käyttöönotto on tällä hetkellä mahdollista ainoastaan terveyskeskuksen avovastaanotoilla ja sairaanhoitopiirin yhteispäivystyksissä.

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta edellytti rajattua lääkkeenmääräämistä koskevasta hallituksen esityksestä aikanaan antamassaan mietinnössä, että uudistuksen vaikutuksia arvioidaan huolellisesti. Tätä on toteutettu. Tilannetta ja kehittämistarpeita on selvitetty varsin laajasti asiantuntijatyöryhmässä. Siihen liittyneiden kyselyiden mukaan rajatusta lääkkeenmääräämisestä saadut kokemukset ovat pääasiassa myönteisiä. Potilaat luottivat asianmukaisesti koulutetun sairaanhoitajan osaamiseen ja myös siihen, että tarvittaessa aina pääsee lääkäriin.

Arvoisa puhemies! Selvityksen mukaan sairaanhoitaja otti hyvin huomioon myös lääkkeettömät vaihtoehdot. Sairaanhoitajan lääkkeenmääräämisestä koettiin saadun hyötyjä,

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

kuten sairaanhoitajan työpanoksen tehokkaampi hyödyntäminen, potilaiden nopeampi hoitoonpääsy, lääkäreiden ja sairaanhoitajien parempi yhteistyö sekä lääkäreiden parempi mahdollisuus keskittyä vaativampaan, nimenomaan lääkärin ammattitaitoa edellyttävään hoitoon.

Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys laajentaisi toimintayksiköiden mahdollisuuksia ottaa hallitusti käyttöön rajattu lääkkeenmäärääminen ja hyödyntää tätä mahdollisuutta uudistaessaan ja kehittäessään työnjakoa terveydenhuollossa. Oireenmukaisen hoidon toteuttaminen osana moniammatillisen tiimin toimintaa, lääkkeenmääräämisen lisäkoulutus ja rajatusta lääkkeenmääräämisestä saadut myönteiset kokemukset antavat tälle kaikelle hyvän pohjan siihen, että laajennamme rajatun lääkkeenmääräämisen käyttöön avohoidon palveluissa.

Hallituksen esitys mahdollistaa rajatun lääkkeenmääräämisen käyttöön kunnan tai kuntayhtymän avoterveydenhuollon palveluissa mutta myös kunnan tai kuntayhtymän järjestämistä vastuulle kuuluvissa sopimuksen perusteella hankittavissa terveydenhuollon avohoidon palveluissa. Siis jatkossa tätä sairaanhoitajien osaamista voidaan hyödyntää paremmin kotisairaanhoidossa ja erikoissairaanhoidon poliklinikoilla. Mahdollisuus ottaa rajattu lääkkeenmäärääminen käyttöön uusissa toiminnoissa tapahtuisi aivan samojen perusedellytysten mukaisesti kuin tähänkin asti. Potilasturvallisuus on yhä tärkein ohjenuora, ja se varmistetaan monin tavoin.

Tuottamistavasta riippumatta — siis mikä kyltti palveluntuottajalla on katolla — on samat velvollisuudet huolehtia rajatun lääkkeenmääräämisen asianmukaisuudesta, ja jatkosakin sairaanhoitaja tarvitsee ne 45 opintopisteen lisäkoulutukset ja palvelusuhteen toimintayksikköön, jossa moniammatillinen tuki sairaanhoitajan työlle voi toteutua, ja hänellä tulee aina jatkossakin olla toimintayksikön vastaavan lääkärin määräys. Toimintayksikön vastuulla on omavalvontasuunnitelman mukaiset toimenpiteet, kuten ylläpitää potilasturvallisuuden varmistamiseksi menetelmää lääkemääräysten seurantaa varten, ja lisäksi tietysti valvovat viranomaiset, nykyjärjestelmässämme Valvira ja aluehallintoviranomaiset, valvovat ammattitoiminnan asianmukaisuutta.

Tällä kaikella tavoitellaan myös kustannussäästöjä. Niiden laajuus riippuu täysin siitä, miten tätä uutta lainsäädäntöä tullaan hyödyntämään, otetaan käyttöön ja millä tavalla se konkretisoituu sosiaali- ja terveystalouden arjessa. Me haluamme ennen kaikkea nopeuttaa hoitoonpääsyä, sujuvoittaa terveydenhuollon toimintayksiköiden toimintaa ja edistää moniammatillista yhteistyötä potilaiden parhaaksi.

Puhemies Paula Risikko: Sitten mennään puhujalistaan.

14.08 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Saarikolle erittäin hyvästä lakiesityksestä. Tämä lakiesitys on todellakin kannatettava. Jo olemassa olevaa sairaanhoitajien rajattua lääkkeenmääräämisoikeutta on nyt tarkoitus laajentaa ja myös määrättävien lääkkeiden määrää lisätä.

Sairaanhoitajien lääkkeiden määräämisestä on hyviä kokemuksia eri puolella Suomea. Potilasturvallisuuteen liittyviä ongelmia ei ole tullut esille, ja monessa paikassa, jossa lääkärin ensin vastustivat asiaa, he ovat todenneet asioiden sujuneen hyvin ja he ovat kertoneet, että heidän työtaakkansa on helpottunut. Yleinen kokemus on ollut se, että lääkärin resursseja on pystytty vapauttamaan vaativimpien potilasryhmien hoitoon. Sivutuotoksena myös työpari- ja tiimityöskentelytaitojen ja -toimintojen kerrotaan kehittyneen. Myös

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

potilaiden palaute on ollut pääsääntöisesti erittäin positiivista. Sairaanhoitajien vastaanotolle on yleensä lyhempi odotusaika kuin lääkärin vastaanotolle, ja tämä malli nopeuttaa ja parantaa palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta. Sairaanhoitajilla on yleensä jo peruskoulutuksensa johdosta erinomaiset potilaanohjausvalmiudet, ja se osaltaan helpottaa potilaan hoitoon sitoutumista ja lääkehoidon onnistumista.

Vuosi sitten jo 15 OECD- ja EU-maassa oli sairaanhoitajilla lääkkeenmääräämisoikeus. En nyt kerinnyt tarkastamaan, onko tämä luku lisääntynyt. Irlanti ja Englanti ovat olleet tässä asiassa edelläkävijöitä. Siellä sairaanhoitajien lääkkeenmääräämisoikeus on huomattavasti laajempi kuin tässä esityksessä nyt ehdotetaan. Myös kansainväliset kokemukset ovat olleet pääsääntöisesti hyviä.

Erityisesti iloitsen siitä, että jatkossa nämä erikoiskoulutetut sairaanhoitajat voivat määrätä lääkkeitä myös kotisairaanhoidossa. Entisenä kotisairaanhoidajana voin vakuuttaa, että tämä tulee helpottamaan kotihoidon paineita ja mahdollistaa työn paremman organisoinnin. Myös lääkehoidon aloittaminen todennäköisesti nopeutuu.

Myös erikoissairaanhoidon poliklinikoilla tämä lakiuudistus helpottaa sairaanhoitajien ja lääkärin järkevän työnjaon uudistamista niin, että sairaanhoitajat voivat huolehtia entistä paremmin erilaisista kontrollikäynneistä. Sote-uudistuksen alkuperäisten tavoitteiden toteutuminen edellyttää toimintatapojen uudistamista ja eri ammattiryhmien työnjaon tarkistamista. Tämä on erinomainen esimerkki järkevästä toimintatapojen uudistamisesta.

Jotta saisimme sairaanhoitajia hakeutumaan tähän vaativaan lisäkoulutukseen, olisi työnantajien huolehdittava siitä, että muuttunut työnkuva näkyisi myös palkkauksessa. Näitä sairaanhoitajia ei ole vielä kovin paljon, ja toivoisin tämän toiminnan kyllä laajenevan ja lisääntyvän.

Ja lopuksi haluan todeta, että tutkimusnäyttöön pohjautuen ei ole mitään syytä vastustaa sairaanhoitajien lääkkeenmääräämisoikeutta. Suomessa varsinaista tutkimusta on vielä niukasti. Selvityksiä on tehty, kuten ministeri kertoi, mutta kansainvälinen tutkimus osoittaa tämän kritiikin perusteettomaksi. Pikemminkin kansainväliset tutkimukset kertovat potilaiden hoidon olevan korkeatasoista ja potilaiden olevan erittäin tyytyväisiä tähän sairaanhoitajien laajennettuun työnkuvaan.

14.12 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Suomalainen terveydenhuolto on perustunut hyvin vahvasti eri ammattihenkilöiden, ammattiryhmien, terveydenhuollon ammattilaisten korkeaan koulutustasoon, ja tämä on meillä edelleen nimenomainen vahvuus. Ajattelen, kun käsittelemme nyt tätä lakiesitystä, että tässä on kysymys ennen muuta potilaan oikeudesta saada korkeaan osaamiseen perustuvaa hoitoa, ja mielestäni suurin ongelma tässä esityksessä on juuri se, että tämän pohjalta edelleen siirrytään siihen suuntaan, että ikään kuin heikennetään potilaan mahdollisuutta saada se korkeaan osaamiseen perustuva lääkemääräys.

Työnjaon kehittäminen terveydenhuollon eri ammattiryhmien välillä on tärkeää, mutta sen tulisi perustua nimenomaan siihen, mihin tehtävään itse kukin ammattiryhmä on koulutettu. Vastuu potilaan hoidosta on aina viime kädessä lääkärillä, jolla on myös siihen liittyvä koulutus. Täällä ministeri totesi jo sen, että vuonna 2010 meillä lainsäädäntöön lisättiin todellakin oireenmukaista hoitoa ja siihen liittyvää rajattua lääkkeenmääräämistä koskeva sairaanhoitajien oikeus määrätä lääkkeitä, ja tuossa vaiheessa, terveyskeskusten lääkärivajeen ollessa pahimmillaan, asetettiin tavoitteeksi yli 500 sairaanhoitajan lisäkoulutaminen rajattuun lääkkeenmääräämiseen. No, tämän esityksen mukaan seitsemän vuoden

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

aikana on nyt noin 340 sairaanhoitajaa suorittanut tämän koulutuksen, eli selvästi vähemmän kuin silloin arvioitiin, ja ehkä yksi syy tähän koulutuksen vähäiseen kiinnostavuuteen on ollut se, että terveydenhuollon toimintayksiköissä se on kuitenkin arvioitu melko kustannustehottomaksi ja epätarkoituksenmukaiseksi toimintamalliksi.

Nyt sitten tässä uudessa esityksessä esitetään edelleen toimenpiteitä tämän käytännön laajentamiseksi. Todellakin tätä terveydenhuollon eri ammattihenkilöryhmien välistä työnjakoa ja yhteistyötä on syytä niin perusterveydenhuollossa kuin erikoissairaanhoidossa kehittää, mutta tämän yhteistyön tulisi perustua juuri eri ammattihenkilöryhmien koulutuksen ja kokemuksen antamaan osaamiseen. Esimerkiksi työparityöskentely terveyskeskusten avosairaanhoidossa on ollut erinomainen keino tätä yhteistyötä syventää, ja varmasti näitä toimintamalleja on edelleenkin löydettävissä. Samalla on löydettävä toki niitä toimintamalleja, joissa voidaan esimerkiksi lääkärin työaikaa edelleen kohdentaa juuri siihen osaamisen ytimeen ja rutiiniluontoista työtä vähentää, mutta niin kuin hyvin tiedossa on, lääkärikunnan ja Lääkäriliiton keskuudessa nimenomaan tämä sairaanhoitajareseptikysymys ei ole sellainen, joka nähtäisiin jonkinlaisena rutiiniluontoisena, lääkärintyöhön kuulumattomana työnä.

Edelleenkin voimassa olevassa laissa terveydenhuollon ammattihenkilöistä säädetään, että laillistettu lääkäri päättää potilaan lääketieteellisestä tutkimuksesta, taudinmäärittämisestä eli diagnostiikasta ja siihen liittyvästä hoidosta, mukaan lukien siis lääkkeen määrääminen. Eli lääkkeen määrääminen ei ole mikään irrallinen, rutiiniluontoinen toimenpide, vaan se perustuu tähän diagnostiikkaan, se perustuu taudinmäärittämiseen. Sen pohjana on tietenkin se lääkärin koulutus, pitkä kuuden vuoden koulutus, joka antaa valmiudet taudinmäärittämiseen, diagnostiikkaan, ja siihen liittyvään hoitoon.

Kun puhutaan sitten tästä niin sanotusta sairaanhoitajareseptistä, niin silloin mennään juuri sille alueelle, joka tässä ammattihenkilölaissa on säädetty lääkärin tehtäväksi. Jossain määrin näen, että meillä tällä hetkellä lainsäädäntö on itsessään ristiriitaisessa tilanteessa tämän vuonna 2010, jo aiemmin siis, tehdyn päätöksen pohjalta. Käytännössä tämä johtaa siihen, että potilaat tullaan yhä useammin ohjaamaan sairaanhoitajan vastaanotolle silloin, kun on kysymys lääkkeen määräämisestä, ja he eivät silloin saa sitä korkeaan osaamiseen pohjautuvaa arviointia sekä heidän sairaudestaan että sitten hoidon tarpeesta.

No, mihin tämä hallituksen esitys pohjautuu? Sehän pohjautuu tarpeeseen löytää säästöjä. Eli täällä on pitkä, usean sivun esitys siitä, mitkä tämän esityksen taloudelliset vaikutukset tulisivat olemaan, ja se perustuu Itä-Suomen yliopiston tekemään selvitykseen. Mutta on huomioitava se, että tämän laskelman perusongelma on se, että siinä pidetään lääkärin 30 minuutin vastaanottokäyntiä, jossa siis tuo lääkeresepti uusittaisiin, täysin samanaarvoisena sairaanhoitajan vastaavan pituisen vastaanottokäynnin kanssa. Kuitenkin näillä vastaanottokäynneillä hoidetaan usein kyllä paljon muitakin lääkärin ammattitaitoa vaativia asioita. Ei lääkäri käytä sitä 30 minuutin vastaanottoaikaa pelkästään jonkun rutiiniluonteisen lääkemääräyksen uudelleenkirjoittamiseen, vaan siinä otetaan sitten potilaan muutkin asiat huomioon.

Toivon siis, arvoisa puhemies, sitä, että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa nyt paneuduttaisiin huolellisesti tähän esitykseen ja arviotaisiin myös näitä taloudellisia laskelmia, sitä, perustuvatko ne todellakin pitäviin arvioihin ja onko hyötyä olla edelleenkin tätä laajentamassa vai pitäisikö toimia niin kuin Lääkäriliitto esittää, että luovuttaisiin tästä nykyisestäkin sairaanhoitajan lääkkeenmääräämis-oikeudesta ja palattaisiin tähän ammattihenkilölain perusajatuksen eri työntekijäryhmien tarkoituksenmukaisesta työnjaosta.

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

14.20 Jaana Laitinen-Pesola kok: Arvoisa puhemies! Tämä muutosehdotus on erittäin kannatettava. Terveystieteidenhuollossa tällaisen suunnitelmallisen ja järkevän työnjaon kehittäminen on jatkuvasti jatkuvasti tärkeää. Sairaanhoidajien rajattu lääkkeenmääräämisoikeus on hyvin säänneltyä toimintaa, jota Valvira valvoo, ja tämä tarkoittaa sitä, että hoitajalla, edes ennen kuin pääsee tähän koulutukseen, täytyy olla riittävä käytännön kokemus ja 45 opintopisteen laajuinen täydennyskoulutus, joka sisältää teoriaopintoja, sisältää potilaan hoidon tarpeen arviointia, oireenmukaisen hoidon toteuttamista sekä myös hoidon vaikutusten arviointia ja seuranta, eli tarvitaan hyvin laajaa näkemystä. Tämä kaikki on siis osittain teoriaa mutta osittain sitten toteutuu sen lääkärin valvonnassa. Sitten vielä todistus ja valtakunnallinen koe tulevat nekin lääketieteellisen osaamisen valvonnassa.

Suomessa näitä hoitajia on koulutettu noin seitsemän vuotta, ja kuten tässä on useassa puheenvuorossa todettu, noin 370 hoitajaa tällä hetkellä on saanut tämän rajatun lääkkeenmääräämisoikeuden. Minä en usko, että siinä, että lukumäärä on tämän verran pieni, kysymys varmaankaan olisi niinkään siitä, että olisi katsottu, että tämä koulutus ei ole kannattavaa, mutta tämä on erittäin kallis koulutus. Tämä koulutus maksaa noin 5 000 euroa, ja työnantajat sitten tietysti harkitsevat sitä, lähettävätkö niitä omia hoitajiaan sinne koulutukseen, ja kuitenkin on se tieto, että ne työnantajat, jotka tähän ovat satsanneet, ovat olleet jatkossa erittäin tyytyväisiä siihen, että tätä hoitajien vastaanottoa toimintaa ollaan voitu kehittää laajemmin. Nimenomaan kannattaa muistaa se, että kysymys on potilaan hoitoon pääsystä, potilaan joustavasta hoitoon pääsystä.

Myös kansainvälinen tutkimusnäyttö toteaa useissa tutkimuksissa, että lääkehoidon ja lääkkeen määräämisen laatu ei vaihtelee riippuen siitä, onko määrääjä sairaanhoitaja vai lääkäri. Potilaat ovat yleensä erittäin tyytyväisiä, ja myös STM:n vuonna 2016 julkaisema raportti on varsin myönteinen tälle toiminnalle. Voisi kansainvälisistä toiminnoista sanoa vielä sen verran, että esimerkiksi USA:ssa näitä tällaisia lääkkeenmääräämishoitokoulutuksen saaneita hoitajia on 175 000 ja Englannissa 36 000, niin että määrät ovat huomattavasti erilaisia.

Tässä puhuttiin siitä, mikä on sitten kustannustehokasta toimintaa ja mikä ei. Minä voisin lopettaa oikeastaan tämän hyvän muutosehdotuksen puolustuspuheenvuoroni siihen, että eräs ystäväni kertoi juuri eilen, että hänellä oli tällainen lievä akuutti terveysongelma ja hän pääsi perusterveydenhuollon vastaanotolle heti samana päivänä, nimenomaan hoitajan vastaanotolle, ja hoitaja tutki hänet ja totesi taudin mutta tällä hoitajalla ei ollut tätä reseptikirjoitusoikeutta. Niinpä ystäväni jäi odottamaan siihen hoitajan huoneeseen, kun hoitaja meni lääkärin tykö ja ilmoitti, mikä tätä potilasta vaivaa, ja tuli reseptin kanssa sitten siihen huoneeseen ja antoi sen tälle potilaalle. Minä en tiedä, mikä on järkevää toimintaa, se, että tällä hoitajalla olisi ollut tämä reseptikirjoitusoikeus, hän olisi hoitanut potilaan A:sta Ö:hön, vai se, että hän, hoitaja, käy selvittämässä lääkärille ja lääkäri näkemättä potilasta kirjoittaa tämän reseptin. [Kari kulmala: Hyvä puhe!]

14.25 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kansanedustajakollegat! Olen aivan samaa mieltä, erittäin hyvä puheenvuoro oli edustaja Jaana Laitinen-Pesolalla.

Tämä hallituksen esitys on erittäin hyvä. Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 23 §:n säännöstä sairaanhoitajan rajatusta lääkkeenmääräämisestä. Voimassa olevan lain mukaan sairaanhoitajalla, jolla on riittävä käytännön kokemus ja joka on suorittanut lisäkoulutuksen, on oikeus määrätä apteekista hoidossa käytettäviä lääkkeitä terveyskeskuksessa hoitamalleen potilaalle. Nyt tällä

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

lakiesityksellä sitten laajennetaan tätä mahdollisuutta niin, että se voi tapahtua myös terveyskeskuksen avovastaanotolla, sairaanhoitopiirin yhteispäivystyksessä ja avohoidossa. Näen kyllä hoitoalan henkilönä, että tämä ehdotus on erittäin hyvä asia.

Tämä hoitajien lääkkeenmääräämiskoulutus käynnistettiin Suomessa joitakin vuosia sitten, se oli tarkalleen 1.7.2010, ja kyllä se oli ilonaihe terveydenhuoltoalan henkilöille, näille sairaanhoitajille, jotka ovat yleensä pitkän kokemuksen omaavia työntekijöitä ja niin sanotusti hoitoalan konkareita. Heillä on näkemystä ja osaamista ja halua myös jatkokoulutautua. Tämä 45 pisteen jatkokoulutus ei ole mikään läpihuutojuttu, vaan se on erittäin vaativa koulutus, siihen pitää laittaa resursseja ja siihen pitää satsata. Se suoritetaan yleensä työn ohessa, ja se, että siihen leikkiin lähtee, ei ole ihan helppoa, elikkä kyllä nämä ovat taitavia ja asiansa osaavia, jotka tämän koulutuksen jälkeen sitten ovat astuneet sinne työelämään.

Mutta 2012 tuli kuitenkin sellainen ongelma, että tämä koulutus uhkasi tyrehtyä kokonaan hakijoiden puutteeseen. Miksi näin oli? Sosiaali- ja terveysministeriön silloisen selvityksen mukaan tilanne oli se, että työnantajalle jäi maksettavaksi tästä kokonaiskoulutuksen summasta suuri osa, ja se aiheutti sitten sitä, että nämä sairaanhoitajat joko eivät lähteneet tai eivät päässeet. Heitä ei tavallaan suositeltu lähtemään opiskelemaan, koska kustannukset olivat kovia. Nyt kysyisinkin, kun, ministeri, istutte siinä aitiiossa, näistä kustannuksista tästä koulutuksesta tulevaisuudessa ja siitä, että kun sinne kohdennetaan niitä resursseja, niin kaikki ne, jotka toivovat pääsevänsä, pääsisivät suorittamaan tätä koulutusta. Olisiko se näin, että noin 100 koulutettavaa vuositasolla voisi olla, vai minkälaisen arvion heittäisitte siitä määrästä? Kyllähän tällä ammattikunnalla on selvästi kysyntää.

Nostaisin tässä sairaanhoitajien rinnalla esille myös lähihoitajat, jotka hekin opiskelevat opinnoissaan tietyn määrän lääkeaineoppia — ja heillä on myös siellä työkentällä usein tilanteita, että he koulutuksensa puolesta kyllä voisivat ottaa osaa siihen lääkkeiden jakoon paljon enemmänkin kuin mihin saavat tavallaan mahdollisuuksia — ja sen, että työpaikoilla suhtauduttaisiin myös siihen lähihoitajan tutkintoon niin kunnioittaen, että ymmärrettäisiin, että siinä on paljon osaamista ja tietotaitoa, ja sitten mahdollisesti työpaikkakouluttamisella, jatkokouluttamisella voidaan edetä niissä asioissa, missä välttämättä sieltä koulun penkiltä sitä tietotaitoa ei ole saatu.

Sitten, arvoisa puhemies, haluaisin vielä nostaa esille tämän ammattihenkilöstön rekisteröinnin. Meillä on sosiaali- ja terveydenhuollon rekisterit tällä hetkellä molemmat omansa, elikkä meillä sosiaalityöntekijät rekisteröidään JulkiSuosikki-rekisteriin, ja sinne kuuluvat muun muassa sosionomit ja geronomit, ja sitten meillä on terveydenhuollon rekisteri, jonne kuuluvat sairaanhoitajat, sinne kuuluvat lähihoitajat. Tavallaan on se tilanne, että kun meillä on sote-uudistuksen nyt tässä kynnyksellä ja haetaan niitä ammattinsa osaavia työntekijöitä sinne, meillä on muun muassa perhehoitokoteja, niin yhä useampi hoitaja — naisvaltaisista aloista on kysymys — haluaisi perustaa tällaisen pienen hoivakodin. Esimerkiksi geronomit, joilla on tietotaito ja osaaminen, voisivat tulevaisuudessa olla siellä terveydenhuoltorekisterissä rekisteröityinä, koska heillä on myös se lääkehoito-osaaminen. Sitä, että he eivät kuulu sinne terveydenhuoltorekisteriin, monesti juurikin perustellaan tällä lääkehoitokoulutuksen puutteella, mutta geronomit ovat kyllä valmiita ja halukkaita lisäämään siihen koulutuspohjaansa kaiken mahdollisen lisäkoulutuksen, jos on tarvista. Eli heidätkin voitaisiin ottaa entistä enemmän mukaan sellaiseen vaativaan työhön, mistä puuttuu sitä osaamista.

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

No, sitten vielä sokerina pohjalla: eihän tämä asia näin helposti ole taputeltu, elikkä kun meillä on koulutusta ja meillä on osaamista ja sairaanhoitajat haluavat lähteä lisäkouluttautumaan, jotta saavat sen lääkkeenmäärämis-oikeuden — niin se palkka. Eli joka kerta, kun se hoitaja, yleensä naisvaltaisella alalla, jatko-opiskelee, lisäkouluttautuu, niin olisi toivottavaa, että se näkyisi siellä palkkapussissa. Se on valtava osaaminen ja resurssi, mitä nämä ihmiset tuovat sinne, kun on henkilöstöpula ja ihmisiä kuitenkin riittää, kun ihmiset sairastavat. Huomioidaan tämä puheissamme, teoissamme ja muistetaan aina kannattaa sitä, että huomioidaan lisäkoulutus sille sairaanhoitajalle, joka omaa näin hienon ammattitaidon.

Hallitusta kiitän siitä, että olette tuoneet tällaisen esityksen. Näin opposition edustajana tässä vaiheessa on helppo tähän yhtyä. Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnassa sitten varmasti tätä käsitellään. Hieno esitys — kiitos!

14.31 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Ensiksi haluan keskustella hieman siitä, että ymmärrän niitä huolia myöskin. Tässä oli esimerkiksi edustaja Räsänen, joka keskusteli jo siitä, mikä on nykyinen voimassa oleva laki. Tiedän tapauksia, että on lääkkeiden kanssa ollut ongelmia siinä mielessä, että jos tulee useita lääkityksiä, niin miten mikäkin lääke sopii toinen toisilleen, mutta siinä tietysti lääkäreilläkin voi mennä vikaan. Oikeastaan tästä syystä olisin kysynyt ministeriltä nykyistä tulkintaa siitä, onko kyseisellä henkilöllä oikeutta kuitenkin vaatia pääsyä lääkärin luokse, mikäli hänestä itsestään tuntuu, että nyt ehkä tuo sairaanhoitajan osaaminen ei vakuuta, että varmasti sitten pääsisi sinne. Kun tässä katselin tätä lakia, niin siinä oli niinpäin, että tämä sairaanhoitaja voi käydä kysymässä konsultaatiota, mutta onko potilaalla sellainen oikeus, jos hänelle tulee sellainen tunne, että nyt varmaan olisi hyvä jonkun katsoa, koska se voi aiheuttaa myös hengenvaarallisen tilanteen? Itse arvostan koulutusta todella paljon, ja lääkärit ovat todella pitkään opiskelleet, ja heillä on sitä monialaista osaamista. Yhtään väheksymättä muita ammattiosajia haluan kuitenkin varmistaa, että ihmisillä on oikeus päästä lääkäriin.

Oikeastaan toinen kysymys, mihin toivoisin ministerin ottavan kantaa: onko tässä pohdittu taloudellisten vaikutusten osalta sitä, maksaako tämä asiakkaille mahdollisesti jollain tavoin vähemmän? Täytyy tietysti ottaa tämä asiakasnäkökulmakin huomioon eikä tietysti pelkästään yritysten talous.

Jäin miettimään myös semmoista asiaa, mikä tässä tulee nyt oikeastaan mieleeni, kun puhutaan lääkkeistä ja lääkkeiden määräämisestä, että viime vuosinakin ja nyt varsinkin tänä keväänä on käyty paljon keskustelua näistä itsehoitolääkkeistä kaupoissa. Nythän valmistui tämä päivittäistavarakaupan teettämä selvitys lääkejakelun uudistamisesta. Tässä yhteydessä toivoisin, että ministerillä olisi mahdollisuus kommentoida, onko mitään keskusteluja ministeriössä näiden itsehoitolääkkeiden vapautuksesta. Olen itse suhtautunut tähän hyvin liberaalisti, koska olen hyvin huolissani maaseudulla, harvaan asutuissa paikoissa lääkkeiden saannista ja tietysti apteekkien aukioloajoista. Mutta ymmärrän myös sen, että kaikkea ei voi vapauttaa, ettei tule mitään väärinkäytöksiä tai semmoisia huolenaiheita. Mutta esimerkkinä ministerille tuon ihan omasta kokemuksesta, että esimerkiksi tämänlaiset erilaiset lääkevoiteet voisivat olla aivan hyvin kaupan hyllyssä. Itse olen omistanut ikäni erilaisia eläimiä ja muun muassa matokuureja en saa käsitavarakaupasta, vaan minun täytyy aina katsoa, että voisin mennä apteekkiin, niin että voisi esimerkiksi joitakin eläinten lääkityksiä yrittää helpottaa. Olisin kysynyt, miten tämä työ etenee, koska ainakin tässä Hyssälän väliraportissa puhutaan 3 miljardin potista. Tämäkin on suuri raha, kun meillä on tämä jatkuva väittely tästä sote-asiasta. Jotenkin tuntuu, että tämä ei kai Suomessa ole ollut

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

niin helppo asia. Ainakin tässä raportissa todetaan, että muissa Pohjoismaissa on päästy pikkusen tästä enemmän eteenpäin. Toivon tähän vastauksia. — Kiitos.

14.35 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä niihin kiitoksiin liittyen tähän lakiesitykseen. On erittäin hyvä, jos tätä työnjakoa lääkäreiden ja hoitajien kesken laajennetaan nyt kohdentumaan myös avohoidon puolelle. Kokemukset hoitajien mahdollisuudesta määrätä lääkkeitä ovat olleet hyviä. Se on helpottanut potilaitten nopeampaa ja sujuvampaa hoitoa ja myös lääkäreiden ja hoitajien keskinäistä yhteistyötä.

Pohjois-Karjalassahan jo aikoinaan kokeilujen kautta tätä hoitajien ja lääkäreiden yhteistyötä parannettiin, ja jo vuodesta 2010 asti todellakin laissa on ollut mahdollisuus siihen, että hoitajat voivat antaa reseptejä, mutta niin kuin tässä tuli esille, niin kyseessä täytyy olla kokeneet hoitajat ja he saavat tähän lisäkoulutuksen. Elikkä siinä mielessä ne huolet, joita tässä on jonkun verran noussut esiin varsinkin Lääkäriliiton puolesta, ovat mielestäni sellaisia, että tällä kokemuksella ja lisäkoulutuksella niihin voidaan vastata, ja näinhän se on ollut nytkin.

On erittäin hyvä, että tätä mietitään nimenomaan terveydenhoitoalalla, missä on aika tarkkaa ja korkeat muurit siinä, miten työnjakoa voidaan sujuvoittaa lääkäreiden ja hoitajien kesken. Kun tiedämme myös, että tarve sote-puolella on erittäin suuri ja meillä tulee olemaan haasteita löytää henkilökuntaakin riittävästi, niin siinä mielessä on järkevä katsoa myös niitä sisältöjä ja työnjakoa sinä, kuka voisi hoitaa ja minkäkinlaisia tehtäviä suorittaa. Mutta totta kai, niin kuin tässä keskustelussa on tullut hyvin esille, lääkärillä on kuitenkin se kokonaisvastuu ja meidän täytyy huolehtia siitä, että potilas saa hyvää hoitoa ja se on asiantuntevaa ja laadukasta. Uskon, että kun tämä lakiesitys on sosiaali- ja terveysvaliokunnan käsittelyssä, niin nämä eri näkökulmat kyllä tulee siellä hyvin perattua ja tästä lakiesityksestä saadaan kyllä hyvä ja toimiva.

Puhemies Paula Risikko: Tässä vaiheessa myönnän ministeri Mattilalle 2 minuuttia, olkaa hyvä.

14.37 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia hyvistä kysymyksistä. Nyt on todettava tietysti, että esittelevä ministeri Saarikko ei ole paikalla, on toisessa palaverissa, mutta vastaan niiltä osin kuin kysymyksiä tuli minulle, ja ennen kaikkea täällä tuli tämä lääkekysymys, minkä edustaja Meri nosti esille.

Perinteisesti varmaan lääkkeiden myynnissä on katsottu luvanvaraisuus eli se, että meillä on apteekit, jotka ovat luvanvaraisia toimijoita, ja se, että lääkkeen myyntiin liittyy aina myös neuvontavastuu koskien myytävää lääkettä, vaikka se olisikin itsehoitolääke. Mutta kuten tiedetään, myös hallituksen apteekkityöryhmä käsitteli tätä asiaa, ja nimenomaan oli puhetta myöskin esimerkiksi joistakin itsehoitovoiteista, hyvin tällaisesta pienestä, rajatusta tuotevalikoimasta, joka voisi mahdollisesti tulla myyntiin, myyntiä voitaisiin vapauttaa. Apteekkilinjaukset on niin sanotusti koottu koreihin tuolla ministeriössä, ja ne etenevät sieltä. On lausuntokierrokselta varmasti pian tulossa ensimmäinen esitys, elikkä tämä on niin sanotusti vaiheessa, mutta ihan yksiselitteinenkään tämä ei tietysti ole, koska varmaan jokainen tuote täytyy katsoa yksitellen läpi, mitä mahdollisesti voidaan vapauttaa. Mutta tämä työ on niin sanotusti käynnissä.

No, sitten ihan lyhykäisesti, kun täällä nostettiin esille hyviä kysymyksiä koulutusmääristä — onko riittävästi hakijoita, onko oikeus vaatia, pääseekö lääkärille — niin mielestä-

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

ni varmaan aina täytyy potilasta hoitaa yhteisymmärryksessä. Ehkä enempiäkin on kysymys siitä, mitä edustaja Laitinen-Pesola nosti esille, että lääkäriä ei ole saatavissa ja on rajalliset resurssit ja näin muodoin on sitten hoitajan vastaanottoja lisätty.

Ihan lyhyesti päätän siihen, että lausuntokierros on toki tässä käyty. Siellä on näitä huolenaiheita nostettu esille ja varmasti niitä kohtia, mitä valiokunnassa vielä voitte tarkistaa esittelevältä ministeriltä. Mutta tämä esitys on niin sanotusti nyt eduskunnan käsissä. — Kiitoksia.

Puhemies Paula Risikko: Sitten mennään puhujalistaan.

14.40 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa rouva puhemies! Toivotan tämän lakiesityksen ja uudistuksen lämpimästi tervetulleeksi. Tämä on hyvä ja kannatettava esitys. Sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käymme tämän huolella läpi, ja sanon, että vaikka tämä ei ole iso askel, niin tämä on tärkeä askel siinä, että sote-työnjaon seisovat vedet laitetaan liikkeelle. Me tarvitsemme vahvempia toimia myös sosiaali- ja terveysministeriössä, että koulutetun sote-henkilöstön osaaminen otetaan täysimääräiseen käyttöön, ja todellakin tämä esitys, jossa muutetaan ammattihenkilöistä annettua lakia niin, että sairaanhoitajan rajattua lääke-keenmääräysoikeutta laajennetaan, on erittäin hyvä.

Kun täällä on käyty keskustelua, niin alleviivaan todellakin, että tämä oikeus on niillä sairaanhoitajilla, joilla on riittävä käytännön kokemus ja jotka ovat todellakin suorittaneet sen lisäkoulutuksen, ja tässä on monia toimia, että turvallisuus tässä taataan. Tätähän on seurattu ja katsottu, ja tulokset ovat hyviä. Täällä nostettiin esiin kansainväliset tutkimukset, eli nämä osoittavat, että olemme oikeilla vesillä. Tämä esitys toteuttaa niitä tavoitteita, joita sote-uudistus vie eteenpäin: edistämme yhteistyötä, hoidon laatua ja sitä, että samalla rahalla saa enemmän. Eli tämä on erittäin hyvä esitys.

Mutta vielä viittaen vähän siihen, mitä ministerikin totesi tästä lääkäreiden puutteesta. Kyllä on niin, että hoitajavastaanoista, esimerkiksi fysioterapeuttien suoravastaanoista, on erittäin paljon kotimaista kokemusta. Ne osoittavat sen ja tutkimuksen perusteella on katsottu, että on järkevää, että niissä asioissa ihminen menee ensin fysioterapeutin suoravastaanotolle, ja se on osoittanut, että on vähemmän leikkauksia, vähemmän kipulääkkeitä ja saadaan ihmiset kuntoutettua työkykyisiksi ja toimintakykyisiksi. Eli kysynkin tässä: mitä muita toimia tämä hallitus vielä voisi tehdä, että me voisimme edistää hoitajavastaanottoja, niin sairaanhoitajien kuin esimerkiksi fysioterapeuttien suoravastaanottoja? Sote-laissahan on perusteluissa fysioterapeuttien suoravastaanotto, mutta pykälissä sitä ei ole. Toivon, että tätäkin tässä yhteydessä voitaisiin pohtia ainakin hallituksen taholta.

14.42 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Eihän tähän voi sanoa ei, vaan todellakin on hyvä, että asiat etenevät järkevästi niin sanotusti maalaisjärjellä eteenpäin. Satakuntalaisin voimin täytyy kiittää edustaja Laitinen-Pesolan puheenvuoroa, joka oli asian-
tunteva ja keskittyi juuri olennaiseen.

Mutta jos olisi jotakin, mitä haluaisi, että valiokunnassa pohdittaisiin, niin se olisi se, että ei oteta tähän nyt kuitenkaan sitä, mikä on apteekkien rooli, koska juuri tuolla haja-asutusalueilla on aivan erityinen asia se, onko meillä kaupassa vaikkapa nyt edustaja Meren mukanaan tuomat — näin koiraharrastajana — matolääkkeet ja muut. Jos sitä resurssia, millä apteekit toimivat, viedään kaappoihin, niin se tarkoittaa, että meillä lähipalvelut apteekeista ovat helposti heikentymässä ja me joudummekin hakemaan naapurikunnasta ne

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

lääkkeet. Meidän pitää huolehtia niin, että lääketurvallisuus on asiantuntevissa käsissä, ja siinä mielessä apteekeilla pitää olla mahdollisuus tuottaa ihmisille sitä hyvinvointia, mitä ne pystyvät tänä päivänä tuottamaan sillä omalla asiantuntevalla osaamisellaan.

Toivoisin, että valiokunta mietintöönsä kirjaisi yhden asian. Se on se, että kun tätä asiaa nyt viedään eteenpäin ja osaavalle, kokemusta omaavalle sairaanhoitohenkilökunnalle tulee myös niin sanotusti reseptinmääräämisoikeus, niin katsottaisiin, tapahtuuko jotakin sellaista, mistä nyt aina välillä informoidaan, että lääkärit määräävät tietyn lääkeyhtiön tuotteita, että tähän kohtaan nyt otettaisiin kantaa, että seurataan, tuottaako tämä jonkinlaisia vääristymiä: ovatko jotkut tietyt lääkeyhtiöt aktiivisempia ja saavat sitä kautta uuden markkina-alueen parempien kurssien osalta ja niin edelleen. Katsottaisiin ja läpivalaistaisiin tämä nykyinen käytäntö ja se, kun tätä mahdollisuutta laajennetaan.

En aivan ymmärtänyt fysioterapeuttien mukaan ottamista tähän, mutta pidän kyllä todella hyvänä tätä esitystä, [Puhemies koputtaa] ja on todella hienoa, että eduskunnassa keskustellaan näin positiivisessa hengessä näistä niin sanotuista osaamisperusteista, edelleen oppimisen kautta myönnettävästä oikeudesta määrätä reseptejä.

14.45 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tämähän ei toki ole ainoa työnjaon uudistus, jota sosiaali- ja terveydenhuollossa on pilotoitu ja tehty ja esitetty. Samanlaisia muutoksiahan on tehty myös hammashoitajan ja hammaslääkärin työnjaon kehittämiseksi, ja itse asiassa myös fysioterapeuttien työkuva on muutettu niin, että esimerkiksi kipupotilaat pääsevät suoraan fysioterapeutille ilman lääkärin lähetystä ja siellä mietitään hoito ilman, että tarvitsee tehdä sitä lääkärinkäyntiä siellä välillä, ja sehan nopeuttaa tietysti hoidon aloittamista, ja se tehostaa myöskin hoidon toteutusta. Kyllä meidän on syytä miettiä enemmänkin sosiaali- ja terveydenhuollossa, olemmeko me urautuneet ajattelemaan, että näin on aina tehty, jolloin se estää meitä tekemästä järkeviä uudistuksia myöskin työnjaossa. Toki aina on uudistuksia mietittävä potilaan ja asiakkaan näkökulmasta, mutta jos esimerkiksi tätä lakiesitystä ajatellaan, niin jo tähän asti tämä malli on osoittautunut potilaan ja asiakkaan näkökulmasta erittäin järkeväksi ja potilaat ovat kyllä olleet tyytyväisiä, ja tyytyväisiä ovat olleet myöskin ne työyhteisöt, joissa tähän malliin on siirrytty. He ovat kertoneet muun muassa, että potilasjonoja on saatu purettua. Esimerkiksi Pohjois-Karjalassa kokemukset ovat olleet oikein hyviä.

Kuten sanoin tuossa aikaisemmassa puheenvuorossani, myös kansainväliset kokemuksethan tukevat tätä lakiesitystä. Ja vaikka edustaja Räsänen täällä kysyi, onko tämä nyt säästölaki, tehdäänkö tämä pelkästään säästöjen takia, niin minä en oikein usko, että kaikissa niissä maissa, joissa sairaanhoitajien lääkkeenmääräämisoikeus on mahdollistettu, tämä olisi ollut säästöpäätös, vaan kyllä siellä taustalla ovat olleet ihan näyttöön perustuvat asiat ja se on koettu jostain muusta syystä hyödylliseksi muutokseksi, eikä missään maassa, missä tätä sovelletaan, ole lähdetty tässä asiassa peruuttamaan, pikemminkin päinvastoin. Kyllä tämä on ihan todella hyvä uudistus.

14.47 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Kokeneet, hyvät sairaanhoitajat ovat kulanarvoisia terveydenhuollossa sairaanhoidon eri yksiköissä. Hyvä yhteistyö, tiimityö on olennaista silloin, kun pyritään parantamaan sairaanhoitoa ja potilaiden kokonaisvaltaista kohtaamista ja heistä huolehtimista.

Mutta kuka on milläkin tavalla kokenut? Haluaisin tässä nostaa esiin esimerkiksi sen, että kun kokeneista sairaanhoitajista puhutaan, on eri asia, jos on yhdellä alalla pitkä koke-

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

mus kuin jos sairaanhoitajalla on kokemusta monilta eri aloilta. Tämä vaikuttaa koulutuksen lisäksi tietysti siihen, millä tavalla hän kykenee kohtaamaan potilaan, arvioimaan potilaan tilannetta. Itse ajattelen lääkärinä niin, että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa tämä esitys täytyy tarkasti puntaroida. Aivan niin kuin edustaja Räsänen sanoi, piti ansiokkaan puheen tästä aiheesta, tässä on hyvin monta näkökulmaa, mitkä täytyy arvioida tarkasti.

Laitinen-Pesola nosti esiin muun muassa sen, että hoitajat voivat oikeenmukaista hoitoa määrätä potilaille, ja toisaalta on nostettu esiin se, että lääkäri kuitenkin on vastuussa viime kädessä hoidosta. Onko se sitten lääkäri, joka vastaa, jos hoitaja on määrännyt joitakin lääkkeitä? Minusta myös nämä vastuuasiat tässä pitäisi arvioida. Eikö hoitajan pitäisi siten olla vastuussa määräämistään lääkkeitä? Tai jos, niin kuin se tänne asti on ollut, lääkäri kuitenkin on viime kädessä vastuussa, niin silloin ollaan kyllä sellaisella alueella, että täytyy hyvin tarkkaan miettiä, mitä lääkkeitä hoitaja voisi määrätä ja missä tilanteissa.

Tässä tuli esille joissakin puheenvuoroissa, että hoitaja todella voi määrätä lääkkeitä oireeseen. Tämä on yksi problematiikka, että me voimme hoitaa oireita, mutta oireet voivat olla merkinä hyvin erilaisista tautitiloista, ja yksi keskeinen asia lääkäreiden pitkässä koulutuksessa on nimenomaan se, että lääkärit pystyisivät ymmärtämään, yhdistämään erilaisia tautitiloja ja ehkä hyvinkin erilaisia oireita. Tyypioireena voi tiettyyn tautiin olla tietynlainen oireilu, mutta se saattaa hyvinkin olla merkki monenlaisesta muustakin tautitilasta. Siinä mielessä se, [Puhemies: Aika!] laajennetaanko reseptinmääräämisoikeutta tai kaivennetaanko sitä ja mitkä ovat nämä vastuukysymykset — varsinkin kun ajatellaan, että meillä on monessa terveydenhuollon pisteessä ollut pula myös hoitohenkilökunnasta, joka on kuitenkin keskeinen sen hoidon toteuttamisessa — pitää kyllä arvioida siellä valiokunnassa erittäin tarkasti.

14.50 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Mäkisalo-Ropponen nosti esiin esimerkkinä toimivasta työnjaon kehittämisestä ja potilaan hoitoonpääsyn joustavoittamisesta nämä fysioterapeuttien suoravastaanotot. Totean, että itse kannatan juuri tämän tyyppistä kehittämistä lämpimästi ja olen itsekin ollut edistämässä tätä toimintaa. Mutta tässä lainsäädännössä on kysymys siitä, että tässä vastoin terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutusta ja työnjakoa siirretään taudinmäärityksen ja siihen liittyvän hoidon vastuuta sairaanhoitajille, jotka toki saavat tämän lisäkoulutuksen, mutta joka tapauksessa heidän koulutuksensa taso jää alhaisemmaksi kuin on lääkärin koulutuksen taso. Lääkärin tehtävä on nimenomaan koulutuksen pohjalta tehdä näitä diagnooseja, taudinmäärityksiä, ja määrätä siihen pohjautuvia hoitomääräyksiä, lääkkeen määräys mukaan lukien. Ja tässä ei päästä mihinkään siitä, että me olemme potilaalle tarjottavan hoidon tasoa laskemassa, koska sen vaadittavan koulutuksen taso laskee.

Ennen vanhaan Neuvostoliitossa oli väliskärrikunta, joka oli siinä ja sairaanhoitajan ja lääkärin välimaastossa, ja toivon, että tähän suuntaan emme olisi tätä vaadittavan koulutuksen tasoa alentamassa Suomessa vaan että pysyttäisiin tämän nykyisen ammattihenkilölain periaatteissa.

14.52 Jaana Laitinen-Pesola kok: Puhemies! Toivon nyt, ettei tästä tule tämmöistä hoitajat vastaan lääkärit- tai lääkärit vastaan hoitajat- debattia. Mutta kun jotenkin minusta tuntuu nyt, että puhutaan vähän laajemmista laajennuksista, niin muutama asia kannattaa muistaa:

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

Ensinnäkin ne lääkkeet, joita tänä päivänä sairaanhoitaja voi määrätä, liittyvät siihen, että voi aloittaa lääkityksen esimerkiksi silmä- tai virtsatietulehdukseen tai jatkaa tiettyjä lääkärin määräämiä verenpainetaudin, astman tai diabeteksen lääkereseptejä. Eli se määrä, mikä tänä päivänäkin on, on kuitenkin aika rajoitteinen, emmekä me ole tässä nyt laajentamassa tällä muutosesityksellä tätä lääkerепertuaaria.

Sen lisäksi, ennen kuin sairaanhoitaja voi tämän tehdä, hän tarvitsee sen tietyn työkokemuksen, hän tarvitsee sen lisäkoulutuksen, hän tarvitsee sieltä omasta toimintayksiköstään vastaavalta lääkäriltä sen määräyksen plus sen lääkeluettelon, mitä hän saa määrätä, ja sitten hänellä täytyy olla se konsultointimahdollisuus. Kun asiantuntijaryhmä on arvioinut tätä nyt olemassa olevaa käytäntöä nimenomaan sen konsultointimahdollisuuden kautta, niin ne syyt, joiden takia sairaanhoitajat ovat konsultoineet lääkäreitä, osoittivat nimenomaan sen, että nämä sairaanhoitajat tuntevat hyvin oman vastuualueensa rajat. Eli kun täällä on minun mielestäni herätetty vähän sellaista epäilyä, että sairaanhoitajat eivät ymmärtäisi, mikä on heidän koulutuksensa ja osaamisensa, niin minun täytyy kyllä sanoa, että sairaanhoitajat suhteellisen tai erittäin hyvin tietävät sen oman ammattiosaamisensa.

Sen lisäksi tähän nousi esille edustaja Tanuksen puheenvuorossa, että sairaanhoitaja ei vastaisi niistä omista, kirjoittamistaan lääkeresepteistä. Totta kai jokainen vastaa omasta työstään. Ilman muuta sairaanhoitaja on vastuussa niistä lääkeresepteistä, joita hän on kirjoittanut.

Sitten edustaja Juvonen, joka jo ehti lähteä, puhui tästä palkkauksesta. Kokemuksesta tiedän, että hoitajien edunvalvontajärjestö on kovan työn tuloksena paikallisesti onnistunut neuvottelemaan näille ns. reseptihoitajille noin 400—500 euron korotuksia. Jos sitten ajattelee, että kun verrataan sitä joittenkin muitten ammattiryhmien palkkaukseen, niin kysymys ei ole kuitenkaan kovin suurista rahoista työnantajille suhteessa siihen, minkä hyödyn ne sitten saavat tällä toimivalla työnjaolla.

14.55 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Täällä kun on vain lääkkeitten varassa toimiva kansanedustaja, joka ei ymmärrä sen puolesta mitään, kuinka niitä annetaan, täytyy sanoa, että juuri tuossa edellä Laitinen-Pesola toi sen keskiöön, että tämä ei saa olla sellaista vastakkainasettelua. Ainakin omalta kohdaltani, kun olin tuolla SuPerin haasteessa edellisvuonna sen työvuoron mitan Nakkilan vanhuspalveluyksikössä, niin totesin, että kaikki lääkitys, mitä annetaan — sinne pistetään joka päivä ne kaikki toimenpiteet, mitä siellä vanhuspalveluyksikössä annetaan — on koko ajan sen lääkärin kontrollissa. Tämä ei poista sitä, kun lääkäri määrää lääkityksen, etteikö edelleenkin siellä ole tiettyjä toleransseja, ja olen varma — en ole kyllä nyt ihan jokaista sivua tästä lukenut, tunnustan sen heti, mutta oman mielikuvani olen muodostanut — että ei tämä tarkoita sitä, että annettaisiin sairaanhoitajille, jotka toimivat vanhuspalveluyksikössä, mahdollisuus määrätä mielenterveyslääkkeitä tai jotakin muuta. Kysymys on ammatillisesta osaamisesta sillä omalla sektorilla ja siihen liittyvän lisäkoulutuksen puitteissa annettavasta oikeudesta määrätä lääkkeitä.

Jos olen ymmärtänyt väärin, niin toivon, että joku minua sitten opastaa tässä oikealle lahdelle, mutta näin minä olen käsittänyt sen asian olevan, että ei tässä tehdä sairaanhoitajista lääkäreitä, jotka voivat määrätä reseptilääkkeitä niin sanotusti oman mielensä mukaan. Vähän karski kielenkäyttöni annettakoon anteeksi, mutta eihän näin ole, koska joka tapauksessa, kun me menemme vastuukysymyksiin, jokainen henkilö vastaa niin sanotusti kärkeäoikeudessa omasta päätöksestään. Ei voida virhettä vyöryttää toisaalle, jos se virhe on

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

oma henkilökohtainen tekeminen, paitsi jos on niin, että se hoitava lääkäri on antanut siunauksen tehdä joitakin muutoksia siihen lääkkeen määräämiseen, ja sen takia reagoidaan. On harmillista, että joissakin tapauksissa vieläkin, vaikkapa nyt sen virtsatulehduksen hoidon suhteen, me joudumme tekemään keskussairaalakäyntejä.

14.58 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin vielä toistaa, ettei jää epäselvyyttä, että tuon edellisen puheenvuoroni aloitin sillä, että kokeneet sairaanhoitajat, kokeneet hoitajat ovat kullannarvoisia terveydenhuollon yksiköissä ja se hyvä tiimityö lääkäri—hoitaja-parin välillä esimerkiksi, se yhteistyö, on kultaakin arvokkaampi asia. Siinä mielessä ajattelen kyllä myös työnjakoa. Niitä voidaan arvioida ja on hyvä eri yksiköissä myös niitä miettiä, mutta kaiken kaikkiaan tähän esitykseen kuitenkin liittyy myös kohtia, jotka on hyvä tarkkaan arvioida siellä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa.

Sanottakoon nimenomaan — tässä nyt on ollut yksinkertainen virtsatieinfektio mainittuna useamman kerran — että näin gynekologina olen kyllä monet monet kerrat vuosien aikana todennut, että valitettavasti on hoidettu virtsatieinfektioita silloin, kun olisi tarvinnut hoitaa ehkä muunlaista asiaa, ja oireet ja vaiva ovat lievittyneet, kun on menty johonkin muuhun. Siinä mielessä ihminen on vaivoinensa, oireinensa hyvin, sanoisinko, moninainen ja tavallaan yksinkertaiset asiat ovat monta kertaa aika vähissä. Siinä mielessä en missään nimessä halua mitään vastakkainasettelua tässä olla lietsomassa enkä rajoittamassa, vaan haluan sanoa sen, että tätä asiaa on hyvä tarkastella ajan kanssa siellä valiokunnassa asiantuntijoita kuullen. Tietysti ennen muuta kyse on siitä, mitä lääkkeitä kenelle ja missä vaiheessa määrätään, ja näistä vastuukysymyksistä. Tietysti tämä oma puheenvuoroni juontaa siitä, että me huomioisimme potilaan ja oireet kokonaisvaltaisesti ja sillä tavalla, että me emme hoida vain oireita vaan löydämme sieltä oireiden takaa sen varsinaisen syyn ja vaivan ja sen sairauden ja mahdollisimman aikaisessa vaiheessa sitten osumme siihen oikeaan.

Mutta me jatkamme työskentelyä tämän esityksen parissa siellä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, ja toivon, että lopputulos on sellainen, että se palvelee tietysti ennen muuta potilaita, potilaitten varhaista hoidon saamista ja ennaltaehkäisyä, ja että ratkaisu on semmoinen, mikä olisi sitten koko terveydenhuollon henkilökunnan osalta ja sairaanhoidon toimintayksiköiden osalta järkevää ja myös niin, että nämä vastuukysymykset on sitten katsottu loppuun asti.

15.01 Kari Kulmala sin: Arvoisa rouva puhemies! Kuten äänestäni huomaatte, minulla on aikamoinen köhä ja kurkku kipeä. — Pidän tätä hallituksen esitystä erinomaisena. Tämä pitää viedä eteenpäin. Voin tällaisena oman elämäni kokemusasiantuntijana kertoa, että tämän köhäni takia menin tuonne terveysasemalle tässä Eduskuntatalossa ja pyysin päästä asiassa eteenpäin ja sanoin, että eikö voisi lääkäri kirjoittaa e-reseptin tuonne apteekkiin näkemättä minua, ja työterveysvastaanottaja, joka siinä oli, sanoi, että ei voi, että lääkärin pitää nähdä sinut. No, minä kirjoitin lääkärille sähköpostia, kerroin, mikä on vaiva, mikä on tämänhetkinen tila, ja sain e-reseptin, ja mielestäni lääkäri toimi tässä aivan oikein. Aivan samalla tavalla olisin voinut saada sen työterveyshoitajalta, jos tämä laki, mikä nyt on käsittelyssä, olisi jo voimassa. Eli minun mielestäni tällaisilla asioilla ei pidä lääkäreitä enää ylirasittaa.

Tässä on selvästi tullut esiin se, että jokainen ammattiliitto puolustaa omaa ammattiansa. Niin minäkin puolustan poliisin ammattia, ja en haluaisi, että järjestysmiehet tekisivät

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

poliisitöitä, mutta näin ne vain tekevät ympäri Suomen. Minun mielestäni tällä tavalla ja näillä esimerkeillä sairaanhoitajien pitää saada jatkossa kirjoittaa reseptit. Ei tarvitse lääkäreitä tällaiseen asiaan vaivata.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

5. Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2017

Kertomus K 18/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Keskustelu

15.03 Matti Vanhanen kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunnalla on nyt käytettävissä pankkivaltuuston kertomus vuodelta 17. Kertomus sisältää tuttuun tapaan nyt kuvaukset Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan toiminnasta ja hallinnosta kertomusvuoden aikana, ja siinä on sisällä myös kuusi ajankohtaisiin erityisteemoihin keskittyvää kirjoitusta. Näistä ensimmäiset käsittelevät EKP:n hintavakaustavoitetta ja sen toteutumista euroalueella, Kiinan velkaantumista ja siitä koituvia riskejä sekä pankkiunionin nykytilaa ja kehitystä jatkossa. Mukana on myös kaksi Nordean kotipaikan muutosta käsittelevää kirjoitusta. Näistä ensimmäinen pohtii muutoksen merkitystä rahoitusjärjestelmän makrovakauden näkökulmasta ja toinen sitä, mitä muutos merkitsee pankkivalvonnalle. Viimeisin erityisteemakirjoitus käsittelee digitalisaatiota rahoitusmarkkinoilla.

Arvoisa puhemies! Totean euroalueen talouskehityksestä ja EKP:n rahapolitiikasta lyhyesti vain kaksi asiaa:

Ensinnäkin, vuosi 17 oli euroalueella neljäs perättäinen talouskasvun vuosi. Kasvu oli varsin laaja-alaista euroalueen maiden joukossa.

Toiseksi, inflaatio nopeutui edellisestä vuodesta mutta oli EKP:n tavoitetta hitaampaa edelleen. Myös inflatioennusteet säilyivät kertomusvuonna maltillisina. Rahapolitiikka jatkuikin näin ollen elvyttävänä koko kertomusvuoden.

Arvoisa puhemies! Suomen Pankin osalta nostaisin kaksi asiaa:

Ensinnäkin, Suomen Pankin johtokunta nyt, kun tämä vuosi lasketaan mukaan, vaihtuu kokonaan tämän vaalikauden aikana. Kertomusvuoden helmikuussa Suomen Pankin johtokunnan jäseninä aloittivat Marja Nykänen ja Olli Rehn, ja nyt tänä kesänä pääjohtaja vaihtuu pääjohtaja Erkki Liikasen eläköitymisen vuoksi, ja uudeksi pääjohtajaksi on nimetty Olli Rehn. Parhaillaan on haussa sitten kolmas johtokunnan jäsenen paikka. Pankkivaltuusto katsoo, että johtokunta on toiminut hyvin nykymuodossaan eli kolmijäsenisenä, joka on lain määrittämä minimi.

Toiseksi, keskuspankin tehtävien hoitaminen ja oman rahoitusvarallisuuden sijoittaminen tuottaa Suomen Pankille tuloja mutta toisaalta aiheuttaa sille myös erilaisia riskejä. Pankkivaltuusto on osaltaan seurannut säännöllisesti niiden kehitystä, ja voimme todeta,

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

että Suomen Pankin riskiprofiilissa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Pankilla on noin 14,1 miljardin euron suuruinen rahoitusvarallisuus. Sijoittaessaan tätä varallisuutta Suomen Pankki altistuu sekä luotto- ja likviditeettiriskeille että markkinariskeille. Markkinariskejä ovat muun muassa valuuttakurssiriski ja korkoriski. Rahoitusvarallisuuden ja rahapolitiikan vuositason yhteenlasketut riskit olivat vuoden 17 lopussa 1,9 miljardia euroa pois lukien kultaan liittyvä riski. Laskettu riskiluku pysyi lähes ennallaan edellisvuotiseen verrattuna. Edellä mainittu pankin kokonaisarvio sisältää Suomen Pankin rahoitusvarallisuuden ja eurojärjestelmän rahapoliittisen ohjelman riskit. Tämä riskiarvio sisältää Suomen Pankin omalla riskillä olevat rahapoliittiset operaatiot sekä Suomen Pankin pääoma-avaimen mukaisen osuuden eurojärjestelmän riskistä. Vuoden 17 lopussa Suomen Pankin koko oman pääoman määrä oli 8,8 miljardia euroa, ja pankkivaltuuston näkemys on, että Suomen Pankin vakavaraisuus oli kertomusvuoden lopulla riittävä kattamaan pankin tehtävien hoitamisesta johtuvat riskit.

Arvoisa puhemies! Finanssivalvonnan osalta:

Se ensinnäkin toimii hallinnollisesti Suomen Pankin yhteydessä mutta on päätöksenteossa riippumaton siitä. Pankkivaltuusto vastaa Finanssivalvonnan toiminnan yleisen tarkoituksenmukaisuuden ja tehokkuuden valvonnasta, ja valtuuston tehtävänä on nimittää Finanssivalvonnan johtokunta ja johtokunnan esityksestä johtaja. Finanssivalvonnan toiminnasta voitaneen nostaa esiin seuraavat neljä asiaa:

Ensinnäkin, vaikka kyse on kertomusvuoden jälkeen keväällä 18 tapahtuneesta, todettakoon, että valtuusto nimitti Marja Nykäsen Finanssivalvonnan johtokunnan jäseneksi 1.4. tänä vuonna ja määräsi hänet samalla sen puheenjohtajaksi.

Toiseksi, Finanssivalvonnan johtokunta on antanut pankkivaltuustolle kertomuksen Finanssivalvonnan toiminnasta kertomusvuodelta 17 sekä julkaissut Finanssivalvonnan toimintakertomuksen. Näiden kertomusten, pankkivaltuuston kokouksessa käytyjen keskusteluiden ja muiden saamiensa tietojen pohjalta pankkivaltuusto arvioi, että Finanssivalvonnan toiminnalle laissa säädetty tavoite on toteutunut. Finanssivalvonnan toiminnan yleisen tehokkuuden näkökulmasta pankkivaltuusto arvioi, että Finanssivalvonta on hoitanut valvonnan jatkuvasti muuttuvaa tehtäväkenttää tehokkaasti ja kustannuskehityksen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Kolmas huomio: Rahoitussektori on muuttunut ja muuttuu jatkuvasti. Suomen kannalta on iso asia, että Nordean yhtiökokous päätti maaliskuussa 18 siirtää pääkonttorinsa Suomeen. Tämän muutoksen seurauksena pankkisektorin koko Suomessa kasvaa noin kolminkertaiseksi suhteessa bruttokansantuotteeseen ja Nordean muutto tuo Finanssivalvonnalle uusia tehtäviä ja edellyttää valvonnan lisäresursointia. Kuten alussa totesin, Nordean muuton merkitystä pohditaan tarkemmin kahdessa erityisteemakirjoituksessa. Niistä löytyy tietoa siitä, mitä muutto tarkoittaa makrovaka- ja pankkivalvonnan kannalta.

Neljäntenä ja viimeisenä huomiona Finanssivalvontaan liittyen nostan esiin kotitalouksien velkaantumisen ja sen aiheuttamat riskit rahoitussektorilla ja laajemmin kansantaloudessa:

Sekä Suomen Pankki että Finanssivalvonta ovat varoittaneet kotitalouksien velkaantuneisuudesta ja sen kasvusta Suomessa. Tämä kehitys eli velkaantuneisuuden kasvu on jatkunut jo noin 20 vuoden ajan. Finanssivalvonta on todennut muun muassa, että kotitalouksien velkaantuneisuus on Suomen rahoitusjärjestelmän merkittävin haavoittuvuus. Korkealla velkaantuneisuudella voi olla myös epäsuoria makrotaloudellisia seurauksia, koska Suomessa kotimainen kulutuskysyntä vaikuttaa merkittäväällä tavalla talouskehitykseen.

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

Korkea velkaantuneisuus lisää riskejä kulutuskysynnän vaihtelusta, jos talouden kehitys heikkenee.

Suomalaisen kotitalouksien velkaantuneisuusasteen kasvuun ovat kiinnittäneet huomiota myös kansainväliset organisaatiot, kuten Euroopan järjestelmäriskikomitea ja Kansainvälinen valuuttarahasto IMF. Myös pankkivaltuusto on käsitellyt aihetta säännöllisesti koko tämän kolmen vuoden jaksonsa ajan.

Velkaantuneisuusasteen nousuun ovat vaikuttaneet sekä asuntolainakannan kasvu, asuntoyhteisölainojen kasvu että kulutusluottokannan kasvu. Yhtenä esimerkkinä Finanssivalvonnan toimista asiassa voidaan mainita se, että Finanssivalvonta kiristi hiljattain, maaliskuussa, niin sanottua enimmäisluottosuhdetta muiden kuin ensiasunnon hankintaa varten otettavien luottojen osalta. Kiristys nosti suhdetta 5 prosenttiyksiköllä 85 prosenttiin. Tällä toimella pyrittiin osaltaan hillitsemään velkaantuneisuuden kasvua. Finanssivalvonta on myös useaan otteeseen kehottanut pankkeja välttämään tavanomaista pidempiä takaisinmaksuaikoja sekä pitkiä lyhennysvapaita, ellei niille ole erityisiä syitä, ja myös muita toimia on tehty.

Huolet kotitalouksien velkaantumisen kasvusta yleensä ja erityisesti asuntoyhteisölainojen määrän kasvusta ovat perusteltuja. Saattaa esimerkiksi olla, että asuntoyhteisöjen velkaantumiseen liittyviä riskejä ei vielä kaikilta osin ymmärretä. Toistaiseksi ko. lainakannan nopeaan kasvuun ei kuitenkaan voida suoraan tai helposti viranomastoimin puuttua. Finanssivalvonta julkaisi juuri hiljattain selvityksen, jossa se oli arvioinut luottolaitosten rakennusaikaiseen rahoitukseen ja taloyhtiölainoihin liittyviä luotonmyöntökriteereitä ja riskejä. Finanssivalvonta antoi tässä yhteydessä lisäohjeistusta luotonmyöntökriteereihin ja riskiarviointiin liittyen. Finanssivalvonta myös ilmoitti, että se kiinnittää jatkossa tarkastuksissaan yhä enemmän huomiota siihen, että luottolaitokset huomioivat asianmukaisella tavalla myös taloyhtiölainat asiakkaan maksukykyä selvitettäessä.

Kotitalouksien velkaantuneisuusasteen kasvu ja siihen liittyvät riskit ovat jälleen esimerkki siitä, että rahoitussektorin mahdollisiin haavoittuvuuksiin ja niiden syntymiseen tulee voida puuttua. Sääntelykeinojen tulee olla ajan tasalla, tarkoituksenmukaisia ja toimivia. Pankkivaltuustolla itsellään ei ole valtuuksia näiden rajojen säätämiseen ja toimenpiteisiin, vaan Finanssivalvonta tekee ne itsenäisesti, mutta haluan sanoa ja korostaa erityisesti pankeille sitä, että Finanssivalvonnalla on pankkivaltuuston täysi tuki. Olemme koko tämän kauden rohkaisseet Finanssivalvontaa toimissaan, ja poliittisella puolella toimintavalmius lisätoimille on olemassa. Uskallan tulkita näin niiden keskustelujen perusteella, joita valtuuston piirissä kolmen vuoden ajan on käyty. Lyhyellä ajalla rakennusketju ja nopean kasvun kaupungit kokevat varmasti hyötyvänsä vauhdikkaasta lainoituksesta, mutta historia on tässä suhteessa armoton. Makrovakaudesta on huolehdittava ajoissa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean, että Suomen Pankin taseen loppusumma kertomusvuoden 17 lopulla oli 111 miljardia euroa ja että tilikauden tulos kertomusvuodelta oli 156 miljoonaa euroa ja että pankkivaltuusto päätti, että kertomusvuoden voitosta 52 miljoonaa euroa käytetään pankista annetun lain perusteella vararahaston kartuttamiseen ja muu osa eli 104 miljoonaa euroa siirretään valtion tarpeisiin.

15.14 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa rouva puhemies! Euroopan keskuspankin pääjohtaja Mario Draghi lausui 26. heinäkuuta 2012 seuraavasti: ”EKP käyttää kaikki keinonsa euron pelastamiseksi.” [Olavi Ala-Nissilän välihuuto] Jos hän ei meidän piikkiimme olisi tuota lupausta antanut, euro olisi jäänyt historiaan jo viisi vuotta sitten. EKP:n piikki on

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

ollut ja on yhä auki. Jos hän ei olisi tuota lupausta antanut, EKP:llä ei olisi nyt noin 2 300 miljardin euron vastuita roskalainojen osto-ohjelman kautta eikä Suomen Pankilla olisi noin 56 miljardin euron osuutta tuosta määrästä. Suomella olisi mennyt viime vuosina paremmin kuin on mennyt yhteisön osana.

Draghin lupaus on pitänyt siis euron pystyssä. Ongelmia se ei ole poistanut, päinvastoin. Niin sanottujen kriisimaiden velkaantuminen on jatkunut, rakenneuudistuksia ei ole juurikaan tehty, korruptio jatkuu ja niin edelleen. Vastuita vain on siirtynyt EKP:n kautta asiansa hoitaneiden euromaiden veronmaksajille — myös suomalaisille.

Draghin lupauksesta lähtien euroalue kitui vielä muutaman vuoden matalan kasvun aikaa, vaikka korot olivat poikkeuksellisen alhaisella tasolla. Vasta viime vuosina maailmantalouden kasvu on nostanut myös euroaluetta ja Suomea kasvuun. Tämän päivän syvimmat ongelmat ovat raskaasti velkaantuneessa Italiassa, jossa on myös poliittinen kriisi, kun kansa äänesti, ainakin Brysselin näkökulmasta, niin sanotusti väärin. [Olavi Ala-Nissilä: Eikö teidän veljespuolue ole siellä vallassa?] Siellä edessä on vain huonoja vaihtoehtoja. Viimeistään nyt on kysyttävä, olisiko sittenkin pitänyt antaa euron hajota vuonna 2012. En vastaa tähän kysymykseen itse, kukin miettii. Euron luominen sen sijaan, ja varsinkin Suomen liittäminen siihen, oli suuri virhe. Siitä kantaa vastuun Lipposen ensimmäinen hallitus, erityisesti sosiaalidemokraatit ja kokoomus, oli siellä mukana vihreät ja vasemmistoliittokin. [Pia Viitanen: Kankaanniemi vain rakensi Soini ykkösiä tällä kaudella!]

Arvoisa puhemies! Suomessa EKP:n rahapolitiikka on merkinnyt korkotason epävertettävää alhaisuutta. Rahan hinta ei ole useaan vuoteen ollut oikealla tasolla. Niin mukavia kuin matalat korot ovatkin, ovat ne osaltaan johtaneet erityisesti kotitalouksien rajuun velkaantumiseen. Kun vuonna 2003 Vanhasen ensimmäisen hallituksen aloittaessa kotitalouksien velkaantumistaso oli noin 73, se on nyt lähellä 130:tä, siis 15 vuodessa kasvanut liki kaksinkertaiseksi ja kasvaa yhä. Kotitalouksien suurin velkataakka on luonnollisesti nuorilla perheillä, joilla on sekä asuntolainaa että opinto- ja kulutusluottoja. Uutena ilmiönä ovat taloyhtiöiden lainat, joiden aiheuttama riski on kasvanut jo erittäin vaaralliseksi. Tästä Suomen Pankin tilintarkastajatkin kantoivat vakavaa huolta tarkastuksen yhteydessä, ja hallituksenkin pitää ottaa se huomioon. Yhdyn tältä osin siis puheenjohtaja Vanhasen esittämään huoleen.

Arvoisa puhemies! EKP on siis ostanut roskalainoja noin 2 300 miljardilla eurolla. Osto-ohjelma jatkuu yhä 30 miljardin euron kuukausivauhdilla. Italian kriisi näyttää edellyttävän sen jatkamista ja jopa kasvattamista tai jopa vielä pidemmälle menevää kriisirahoitusmenettelyä.

Suomen Pankin laskennalliset vastuut kertomuksen mukaan ovat yhteensä laskien noin 56 miljardia euroa eli enemmän kuin vuosibudjettimme. Tämä ilmenee kertomuksen sivuilta 26—27. Lisäksi muun muassa LTRO-vastuut painavat kymmenien miljardien määräisinä. EKP:n on kuitenkin lähiaikoina lopetettava ostot. Mitä sen jälkeen tapahtuu, sitä ei kukaan tiedä tarkkaan. Todennäköistä on, että korkotaso nousee. Se johtaisi kriisiin, josta suomalaiset kotitaloudet ja Italian kaltaiset raskaasti velkaantuneet valtiot eivät selviäisi. [Matti Vanhasen välihuuto] Myös yrityksiä ja kuntia ja monia muita tahoja vaikeudet raastaisivat ja uhkaisivat kaataa. Euro on siis suurten vaikeuksien edessä juuri nyt, kun se on kehittämisen ja yhteisvastuun syventämisen kohteena.

Arvoisa puhemies! Pankkivaltuuston kertomuksen sivulla 50 kuvataan pankkiunionin täydentämistä. Siellä todetaan muun muassa: ”Yhteiseen talletussuojaan tulee kuitenkin siirtyä vasta, kun lähtöasetelmat ovat tasapuoliset koko pankkiunionin alueella. Tämä edel-

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

lyttää, että pankkien järjestämättömien luottojen ongelmaan on löydetty ratkaisu ja että talletussuojaan liittyvien pankkien riskiasema on arvioitu riittävän yhdenmukaisin kriteerein ja varmistuttu pankkien vakavaraisuudesta.”

Komission ehdotus siirtyä täydelliseen talletussuojaan ja kriisirahaston perustamiseen asteittain vuoteen 24 mennessä on sekä EKP:n osto-ohjelman että erityisesti Italian ja eräiden muiden maiden tilanteen takia täysin mahdoton ajatus. Olemme tilanteessa, jossa joudumme toteamaan rehellisesti, että euro ei kestä seuraavaa kriisiä, joka tulee esimerkiksi valtiovarainvaliokunnan kuulemien asiantuntijoidenkin mukaan jo ennen vuotta 24, ehkä jo parin vuoden sisällä. Italian tilanne huomioon ottaen kriisi on itse asiassa jo päällä.

Euro siis kaatuu seuraavaan taantumahan. Onko Suomen hallitus todella valmis viemään meidät yhteisvastuuseen tässä tilanteessa, jossa euro nyt on? Tätä perussuomalaiset eivät kannata. Löytyykö tästä salista joku, joka on valmis ottamaan yhä suuremmat vastuut muun muassa italialaisten veloista?

Arvoisa puhemies! Suomen tulee varautua euron hajoamiseen. On syytä viipymättä tehdä suunnitelma tältä varalta. Sillä voidaan ehkä pelastaa jotakin, vaikka vastuistaan Suomi ei enää pääse. [Eduskunnasta: Minulla on markkoja vielä!]

Arvoisa puhemies! Erityishuoli meillä on kotitalouksista, joiden velkataakka on ylisuuri ja kasvaa. Hallituksen toimenpiteitä tarvitaan, jotta 80-luvun lopun — 90-luvun alun katastrofi ei toistu. Toivon, että valiokunta paneutuu hyvin syvällisesti ja vakavasti pankki-valtuuston kertomukseen ja tilanteeseen, jossa nyt olemme, ja tekee oikeat johtopäätökset.

15.23 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ottamatta kantaa euron hajoamisspekulaatioihin tai puhumattakaan siitä, että tavoiteltaisiin euroalueen hajoamista, silti yhdyin kyllä edustaja Kankaanniemen puheenvuoroon siinä, että kovin on ollut hiljaista sen analysoinnin osalta, mikä on koskenut EKP:n poikkeuksellisia rahapoliittisia toimia, tätä edustaja Kankaanniemen mainitsemaa 2 300:aa miljardia euroa, joka tällä päätöksellä markkinoille on työnnetty. Miten se purkautuu, minkälaisen markkinahäiriön se on aiheuttanut korkotasoon, markkinoihin, myöskin pörssikursseihin, koska osa rahoituksesta on myöskin pörssikursseissa, ja niin edelleen? En tiedä, minkälaista keskustelua pankkivaltuustossa — kun ryhmällämme ei ole siellä edustusta — on käyty, mutta mielenkiintoista on, että se on eräällä tavalla sellainen vaiettu aihe, että ei oikeastaan virallisesti käydä mitään keskustelua tästä valtavasta rahoitusoperaatiosta, jolla oli paljon positiivista, paljon vakauttavaa vaikutusta mutta jolla on myös omat ongelmansa.

15.24 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Kyllähän Italian tilanne on huolestuttava. Mistä on lähdetty liikkeelle? On lähdetty liikkeelle siitä, että on tehty katteettomia vaalilupauksia, ja siitä on syntynyt tilanne, että on huomattava vaikeus muodostaa hallitus, ja se taas heijastuu valtionlainojen hinnoitteluun: kaksivuotiset bondit ovat hyppäneet yhtäkkiä vuoden 2013 hintatasolle. Samaan aikaan sitten tehdään ehdotuksia yhteisvastuun lisäämisestä EU-tasollakin — monentyyppisiä ehdotelmia, mitä täälläkin eduskunnassa on käsitelty — mutta sitten taas Italiassa pohditaan sitä, voitaisiinko näitä valtionlainoja jollain tapaa antaa anteeksi. Nyt sitten on myöskin nämä EKP:n poikkeukselliset toimenpiteet ja yhtä lailla sitten se, mitä edustaja Uotila hyvin tässä pohti: kuinka nämä poikkeustoimenpiteet ajetaan alas.

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

Loppujen lopuksi kysymys on minun mielestäni vastuuttomista vaalilupauksista, ovat ne sitten eläkeläisille annettavia lisäeläkkeitä tai vastuutonta valinnanvapautta. Vastuuttomuus on vastuuttomuutta.

15.25 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Otan kantaa tähän Italiasta lähtevään keskusteluun, koska se on hyvin ajankohtainen.

Pistin merkillä mielestäni aika yllättävän lausunnon sunnuntaina Helsingin Sanomissa. Komissaari Katainen otti kantaa yhteisvastuun suhteen. Hän vähän pahoitteli puheitaan, jotka ovat olleet kriittisiä sitä kohtaan, ja ymmärrettävästi tämä puheenvuoro herätti paljon keskustelua. Tänään hämmästyin vielä enemmän, kun hän otti kantaa seuraavassa artikkelissa ja vertasi näitä yhteisvastuupuheita Yhteisvastuukeräykseen. Täytyy nyt kyllä sanoa, että Yhteisvastuukeräys perustuu vapaaehtoiseen auttamiseen kristinuskon hengessä ja eurooppalainen yhteisvastuu ei todellakaan tulisi perustumaan vapaaehtoisuuteen eikä kaikessa mielessä varmasti kristilliseen henkeenkään.

Tässä suhteessa täytyy sanoa, että olen täsmälleen eri mieltä Kataisen näkemyksistä, ja täytyy antaa hatunnosto nyt tällä kertaa edustaja Olavi Ala-Nissilälle, jonka huomasi suhtautuneen hyvin penseästi näihin lausuntoihin. [Olavi Ala-Nissilän välihuuto] Täytyy sanoa, kun hänet hississä eräänä päivänä kohtasin, että olin muuten tällä kertaa täysin samaa mieltä kanssanne.

15.26 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei tarvitse käyttää tällä kertaa edustaja Viitanen puheenvuoroon vastauspuheenvuoroa, koska se oli aivan erinomainen.

Aluksi haluan todeta sen, että on hyvä asia, että Suomen Pankkia on johdettu hyvin ammattitaitoisesti edellisen pääjohtajan aikana, ja nyt Olli Rehnin aikana varmasti on näin. On hyvä, että pankkivaltuuston puheenjohtaja hyvin vakaalla kädellä johtaa pankkivaltuustoa, joka valvoo Suomen Pankkia, ja tässä mielessä voimme olla tyytyväisiä.

Todellakin, mitä tulee näihin elefanttilupauksiin, mitä annetaan, niin sitähan on liikkeellä. Eikö, edustaja Kankaanniemi, se Viiden tähden liike ole vähän niin kuin teidän veljespuolue? Vai onko se edustaja Harkimon veljespuolue? [Toimi Kankaanniemi: Taitaa olla Rinteen!] Hänhän kävi siellä myöskin opintomatalla.

Todellakin on erittäin huolestuttavaa — ja se on euron riski, edustaja Kankaanniemi — että jäsenmaat eivät hoida omaa talouttaan kunnolla. Parasta yhteisvastuuta on se, että noudatetaan yhteisesti sovittuja pelisääntöjä myöskin euroalueella, [Puhemies koputtaa] ja siinä mielessä [Puhemies: Aika!] minäkin olen todella hämmästellyt varapuheenjohtaja Kataisen löysiä puheita yhteisvastuun osalta.

Puhemies Paula Risikko: Sitten vielä kolme vastauspuheenvuoroa: Hoskonen, Eestilä, Kankaanniemi.

15.28 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin tämä Euroopan keskuspankin lainojen osto-ohjelma on huolestuttava sinänsä, koska sillähän avattiin niin sanotusti piikki Suomen hallituksen ohjelmaan tällä kaudella. Lisävastuita ei tule, mutta se on varmaa, että seuraava hallitus, olkoon se minkä tahansa näköinen tai minkä tahansa värinen, joutuu siihen asiaan kantaa ottamaan. Mutta se iso juttu tässä kuitenkin on se, että kaikissa Euroopan maissa on syytä nyt pikkuhiljaa ottaa vakavasti

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

se, että tällainen hurlumhei-elämä ja velaksi eläminen pitää saada pikkuhiljaa loppumaan. Se koskee myös Suomea. Sitä vartenhan muun muassa tehdään näitä uudistuksia, joita ihmekseni olen huomannut tässäkin salissa vastustettavan.

Mutta se toinen juttu, mihin edustaja Matti Vanhanen pankkivaltuuston puheenjohtajana otti aivan oivallisesti kantaa, on tämä kotitalouksien velkaantuminen, ja sillä puolella on erittäin huolestuttavaa. Taloyhtiölainojen kautta kotitalouksille tulevat vastuut tällä hetkellä pienen koron aikana ovat pienet, mutta sitten kun paukahtaa, se on todella vakava juttu.

15.29 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänä aamuna saimme lukea aika kattavan artikkelin Italian tilanteesta Helsingin Sanomista, ja siellähän lainat taitavat olla yli 2 200 miljardia ja 136 prosenttia bruttokansantuotteesta. Kyllähän sillä tavalla kriittinen tämä tilanne on, olematta suinkaan pessimisti, sen takia, että jos tämä lähtee kaatumaan kriisin päälle, niin silloinhan korot lähtevät nousemaan, ja mitä näille asuntovelallisille silloin käy ja miten Suomen taloudelle käy, niin sitä ikävä kyllä en lähde arvioimaan, koska se on aika rankkaa sen jälkeen, mutta sitähan tietenkin on pelätty.

Liika pessimismi ei ole hyvästä, mutta kun täällä arvostellaan tätä EKP:n omaisuuserien osto-ohjelmaa, joka tällä hetkellä on 30 miljardia, ja EKP:n neuvosto on todennut, että he voivat laajentaa ja suurentaa osto-ohjelmaa, niin mitä te olette sitten mieltä, olisiko tämä pitänyt jättää tekemättä ja olla ottamatta talouskasvu vastaan, koska sehän on se kääntöpuoli? Tämähän on elvyttävää politiikkaa, mitä monet tässäkin salissa ovat aina toivoneet. Jos joku täällä arvioi ja arvostelee sitä, niin esittäkää oma vaihtoehtonne, [Puhemies: Aika!] mitä olisi pitänyt tehdä, että talouskasvu olisi jäänyt toteutumatta.

15.30 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Al-Nissilä, minä totesin ne ongelmat, mitkä on, eli näissä kriisimaissa ei ole tehty riittävästi korruption vastaista työtä, ei rakenneuudistuksia ja niin edelleen, ja siksi tilanne on yhä erittäin huono, ja EKP ei ole asettanut oikeastaan mitään ehtoja näille. Kreikkaa kuritettiin, mutta ei enää Italiaa.

Mitä tulee tähän keskusteluun yleensä, valtiovarainvaliokunnassa marraskuulla ja sitten nyt kevätkaudella kuultiin asiantuntijoita Emun syventämisestä ja näitä uudistuksia tehtiin, lausuntoja tehtiin, teimme eriävän mielipiteen ja se meni suureen valiokuntaan, mutta tänne isoon saliin emme ole tätä valtavan isoa, erittäin tärkeää asiakokonaisuutta saaneet ollenkaan. Oikeastaan tässä vetoankin, jos sallitaan, arvoisaan rouva puhemieheen, voisitteko te tehdä kaiken mahdollisen, että tässä salissa voitaisiin käydä Emu-politiikasta ja Suomen linjasta oikein syvä keskustelu.

Puhemies Paula Risikko: Sitten mennään puhujalistalle.

15.31 Kari Kulmala sin: Arvoisa rouva puhemies! Näiden hyvien puheiden jälkeen keskityn hieman yksinkertaisempiin asioihin.

Kertomuksen sivulla 19 kerrotaan kolikoista ja seteleistä, jotka minua numismaatikko- na kiinnostavat, ja meistä varmasti kaikki toivoisivat, että meillä olisi vähintään niitä seteleitä hieman enemmän kuin mitä tällä hetkellä on. Suomen Pankki huolehtii siitä, että suomalaisilla on käytettävissään eurokäteistä: seteleitä ja kolikoita. Samoin kuin muissakin euromaissa, valtaosa eurosetelistöstä jaetaan Suomessa yleisön käyttöön koko ajan harvennevan automaattiverkoston kautta. Suomen Pankin tehtävänä on tarkistaa kierrosta palau-

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

tuvien euroseteleiden aitous ja kunto sekä poistaa samalla huonokuntoiset setelit kierrosta ja vaihtaa ne uusiin.

Käteinen on edelleen kilpailukykyinen maksuväline, vaikka erilaiset sähköiset maksutavat ovat jo todellisuutta. Käteisen käyttö edellyttää, että sitä on saatavilla jakeluverkon kautta ja että maksun vastaanottaja hyväksyy käteisen maksuvälineen. Suomen Pankin tehtävänä on seurata käteisen jakeluverkoston muutoksia sekä käteisen hyväksyttävyyttä erilaisissa maksutapahtumissa. Suomen Pankki mittaa myös kuluttajakyselyillä tyytyväisyyttä käteisen saatavuuteen, on tehnyt sitä itse asiassa jo 10 vuoden ajan. Viime vuoden lokakuussa tehdyn kyselyn perusteella kuluttajien tyytyväisyys käteisen saatavuuteen on pysynyt edelleen hyvänä. Kyselyyn vastaajista 84 prosenttia oli edelleen tyytyväisiä käteisen saatavuuteen. Ilmeisesti kyselyyn ei vastattu Kesälahdella tai Tohmajärvellä, joissa rahaa ei pankin päätöksellä ole enää käteisautomaatista saatavilla.

Numismaatikkoja kiinnostaa ehkä eniten päätös, että euroseteleissä ollaan vähitellen siirtymässä uudistettuun Europa-setelisarjaan. Viime vuonna seteleissä vaihtovuorossa oli 50 euron seteli, joka on Suomessa 20 euron setelin rinnalla keskeinen automaattijakelussa oleva seteli. Uuden setelin ulkoasu on hieman muuttunut turvatekijöiden parantamisen vuoksi. Rahaa väärennetään edelleen, kuten aikaisemminkin. Euroseteliväärennösten määrä normalisoitui viime vuoden aikana kertomuksen mukaan edellisvuoden poikkeusluvusta 769 kappaleeseen. Kolikkoväärennöksiä löytyi 957 kappaletta.

Arvoisa rouva puhemies! Suomen Pankki on vastannut käyttörahojen riittävydestä valtiovarainministeriön toimeksiannosta Suomessa ja antanut Suomen Rahapajalle tehtäväksi eri asetuksilla valmistaa käyttörahoja 1860-luvulta lähtien Suomen Pankille. Suomen Pankki on vastaavasti kansalaisille jakelussaan käyttänyt liikepankkeja ja pankkeja vuoteen 2013 asti. Suomessa ei ole ollut vuoden 2013 jälkeen nimellishintaisia normaaleja käyttörahoja 1 sentistä 2 euroon, vaikka niitä on valmistettu ja jaettu samanlaisissa raharullissa. Vastaavasti 2 euron niin sanotut erikoiskakkoset kuuluivat vielä arvonlisäverolain 59 §:n piiriin, kuten kaikki ennen vuotta 2013 olleet käyttörahat. Mutta vuoden 2016 alusta ne ovat olleet verollisia, eli käytännössä nimellishintainen ja käyttöarvoltaan oleva 2 euron kolikko onkin Suomessa 2 euroa 48 senttiä plus toimitus- ja postikulut. Vastaavasti muissa EU-alueiden euroa käyttävissä maissa 2 euron erikoiskakkosta saa ostaa keskuspankeilta nimellishintaan raharullittain. Kuulostaa varmaan erikoiselta, vaikka meitä pitäisi käsitellä Suomessa samalla tavoin kuin muuallakin EU-maissa.

Suomen Rahapajan perustelu alv-verolle on, että arvonlisävelvolliselle kauppiaille eli ostajalle vero on vähennyskelpoista. Edellä mainittujen rahojen nettohintaa säilyy ennallaan, ja tämän lisäksi Suomen Rahapaja lisää reilun toimitusmaksun verraten edelliseen jakeluun eli liikepankkien kustannukseen. Tämän alv-veromäärittelyn tekee vielä ihmeellisemmäksi se, että lähes samaan aikaan rahahuollon kautta lasketaan samaa rahaa kiertoon samoissa raharullissa nimellishintaan.

Suomessa ja EU-alueella on paljon nuoria keräilijöitä, jotka haluavat kerätä eri maiden erikoiseuroja talteen. Tällainen lisävero näiden rahojen hankintaan on tarpeeton eikä millään tavoin tasapuolinen tai oikeudenmukainen, ja tähän tulisi puuttua vähintäänkin valtiovarainministeriön osalta.

15.37 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Aivan lyhyesti käsittelen tätä rahamaailmaa ja moraalikatoilmiötä. Kuitenkin haluan ensin todella todeta, minkä jo tuossa vastauspuheenvuorossa totesinkin, että Suomessa, joka on osa Euroopan keskuspankkijär-

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

jestelmää, Suomen Pankkia on johdettu hyvin ja sekä pankin johdon että myös pankkivaltuuston toiminta on ollut hyvin johdonmukaista viime aikoina, ja sille haluan antaa kylä tunnustukseni. Siitä kertoo myös pankkivaltuuston kertomus.

Todella eletään Euroopassa taas hieman levottomampia aikoja Italian tilanteen johdosta. Siellä, kuten todettua, kaksi suurinta vaalivoittajaa antoivat niin sanottuja elefanttilupauksia eli suuria lupauksia menojen lisäyksistä ja verojen kevennyksistä, jopa myöskin velkojen anteeksiannosta muiden eurooppalaisten piikkiin. Tämähän on erittäin huolestuttava ilmiö silloin kun ollaan yhteisessä pankkijärjestelmässä.

Tämä moraalikatoahan tarkoittaa sitä, että otetaan riskejä toisten piikkiin tai laitetaan menoja toisten piikkiin. Se kai ilmiönä syntyi Yhdysvalloissa 1800-luvulla, kun havaittiin, että huonon talouskehityksen oloissa sellaisia taloja alkoi palaa, joiden vakuusarvo oli pudonnut alle velka-arvon, ja vakuutusyhtiöt tietysti huolestuivat tästä. Siinä laitettiin riskejä toisten piikkiin. No, Suomessa on sanottu, että laman ollessa sahapalot yleistyvät. Siinäkin on ehkä moraalikatoilmiö. Se on paljon laajempikin: Finanssikriisin oloissahan me näimme tätä ilmiötä hyvin paljon. Irlannin keskuspankki ilmoitti, että se takaa kaikki lainat, mitä on olemassa. Sen jälkeen rahaa hakeutui hyvin paljon Italian pankkeihin, ja lupauksista tuli todella kalliita silloin, kun nähtiin, että voidaan riskejä siirtää Italian keskuspankin piikkiin, ja sinne riskilainat myöskin siirtyivät. Oli monia muitakin ilmiöitä finanssikriisin aikana.

Kuten sanoin, yhteisvastuu on tärkeätä ja sitäkin tarvitaan, ja sitä on Euroopan keskuspankkijärjestelmässä. Teoriassa parasta yhteisvastuuta on se, että jokainen vastaa oman taloutensa kunnosta, jokainen vastaa yhteisesti sovituista sitoumuksista. Sehän on parasta yhteisvastuuta.

On tärkeätä, että markkinapaine säilyy. Jos ajattelemme Kreikkaa, joka nyt on hyvällä tiellä, sielläkin vasta tämä markkinapaine kuitenkin sitten sai aikaan tervehtymisen. Kun ei enää tullut rahaa pankin seinästä, ei kerta kaikkiaan tullut rahaa pankin seinästä, niin ihmiset havaitsivat, että eihän tämä tällainen elämä voi jatkua, vaan kyllä julkisen taloudenkin täytyy olla terve ja sitä pitää yrittää tervehdyttää. Nyt kreikkalaiset tästä toivottavasti oppivat, vaikka heidän historiansa ei ole kovin hyvä. Eli on tärkeätä, niin kuin Suomen hallituksen linja on Euroopan unionin ja Euroopan rahaliiton oloissa, että säilytetään markkinapaine, että jokainen jäsenvaltio itse ensisijaisesti laittaa omaa talouttaan kuntoon.

Komission varapuheenjohtaja Katainen puhui vähän arvoituksellisella tavalla yhteisvastuun lisäämisestä. Hän sanoi, että hän katuu niitä puheitaan, mitä silloin oli, kun hän oli pääministerinä ja valtiovarainministerinä oli Jutta Urpilainen. Ehkä silloin meillä vähän mentiin ylikin siinä yhteisvastuun kritisoimisessa, mutta nyt tämä menee toiseen suuntaan ilmiselvästi, ja ajoitus on erittäin huono. Tässä Italian kriisin vaiheissa ei pitäisi komissiosta tulla sellaista viestiä, että tässä aletaan jotenkin löysäilemään, vaikka sitten puhe olisikin vähän monimutkaisten sanankäänteiden takana. Eli tätä ihmettelen. Huomasin edustaja Viitasenkin sitä ihmettelevän, [Pia Viitanen: Kyllä!] miksi nyt on tässä juuri tällaisia löysiä puheita, kun olisi erittäin tärkeätä, että Italiassa on hallitus, joka hoitaa vastuullisesti politiikkaa ja laittaa taloutta kuntoon, ja että siellä myöskin markkinapaine toimii.

Me näemme, että markkinapaine siellä jo toimii: korot ovat jo reagoineet hyvin nopeasti. Ja onneksi se näin toimii, koska se on sittenkin se, mikä laittaa italialaisia politiikkoja järjestykseen. Se on kaikkein huonointa köyhän asiaa, jos me romutamme julkisen talouden tavalla, jota nähtiin Kreikassa. Se oli vähävaraisten ihmisten kannalta aivan vastuuton politiikka. Se tulee olemaan sitä myöskin Italiassa, mikäli sitten ei politiikan sisältö pa-

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

rane. Onneksi Italian presidentti on ottanut hyvin vastuullisen linjan ja torpanut kaikkein eurokriittisimmän valtiovarainministeriehdokkaan. Valitettavasti kuitenkin varmaan tullaan elämään levottomia aikoja.

Vielä lopuksi, puhemies, meidän olemme uudistamassa pankkiunionia. Se on tärkeätä, ja siinä yksi hyvin keskeinen asia on se, että erotetaan valtion vastuut yritysten vastuista, että se kytkös, mikä on hyvin voimakas, katkaistaan. Italiassa tämä kytkös on vielä olemassa ja sitä ei ole katkaistu, ja tämä on iso riski, ja se herättää juuri huolta, koska Italian pankeissa on paljon valtion sitoumuksia.

Puhemies! Näillä ajatuksilla saattelen tätä pankkivaltuuston kertomusta talousvaliokuntaan, ja kun täällä toivottiin — muistaakseni edustaja Kankaanniemi ja ehkä edustaja Viitanenkin toivoivat — enemmän keskustelua näistä Euroopan unionin ja euroalueen haasteista, niin sitä todella kannatan. Se on tämän suuren salin asia myöskin.

15.44 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Oikeastaan on mukava aloittaa siitä toteamuksesta, että aika usein muuten näissä Suomen Pankkia koskevissa keskusteluissa ja silloin, kun puhumme esimerkiksi euroalueen tämänhetkisestä tilanteesta, löydän kyllä yhteistä säveltä edustaja Ala-Nissilän kanssa. Hän tuossa päätti puheenvuoronsa hyvin puhumalla tästä, että yhtyy siihen tarpeeseen, että olisi syytä myös tässä isossa salissa käydä ennistä enemmän keskustelua Emun tulevaisuudesta ja haasteista, ja minä kannatan sitä ajatusta myös lämpimästi. Me olemme sitä usein toivoneet myös sosiaalidemokraatteina ja käyttäneet siitä paljon puheenvuoroja tässä salissa. Toivoisin, että näinä aikoina toden totta sitä keskustelua käytäisiin aika vahvastikin tässä talossa ja nimenomaan tässä suuressa salissa. Suomessa on hieno systeemi, että Eurooppa-asiat käsitellään ennakoivasti jo suuressa valiokunnassa. Se poikkeaa monien parlamenttien tilanteesta. Me olemme tässä edelläkävijöitä, mutta se ei poista sitä, että siitä huolimatta täällä isossa salissa käydyn keskustelun tulisi olla vielä vahvemmin läsnä.

Puhemies! Tähän alkuun ihan myös minulta tämä erityishuomio, että mielestäni tämä kertomus on kaiken kaikkiaan hyvin mielenkiintoista luettavaa ja hyvä talouspoliittinen julkaisu siinä mielessä, että tässä on esimerkiksi nyt koottu tänne kertomuksen yhteyteen näitä hyvin kiinnostavia erityisteemoja EKP:n hintavakaudesta, Kiinasta, pankkiunionista, Nordean tilanteesta sekä digitalisaatiosta rahoitusmarkkinoilla. Varmasti tämä kaikki on äärimmäisen mielenkiintoista luettavaa jokaiselle meistä.

Haluaisin myös omalta osaltani tässä puheenvuorossa ottaa kantaa lyhyesti siihen, että mielestäni on ollut kuitenkin tärkeää, että EKP:n oma rahapolitiikka on ollut kevyttä, koska se on kuitenkin mahdollistanut talouskasvun, -nousun, työllisyyslukujen parantumisen ja siinä mielessä nämä suotuisat tuulet maailmalta ovat myös osittain mahdollistaneet meillä myönteisiä tuulia nimenomaan EKP:n rahapolitiikan kautta, ja siksi pidän asiaa sinänsä merkittävänä.

Tässä myös muun muassa puheenjohtaja Vanhanen — kiitos hänelle hyvästä esittelystä — kertoi siitä, että niin Suomen Pankki kuin Finanssivalvonta ovat kiinnittäneet huomiota kotitalouksien velkaantumiseen. Se on toinen hyvin ajankohtainen ilmiö. Itsekin olen usein pohtinut sitä, kun katselen uutisia näistä lisääntyneistä yhtiölainoista ja muista, että kyllä varmasti näinä aikoina saa käydä myös tätä keskustelua siitä näkökulmasta, että ikuisesti maailma ehkä ei olekaan tällainen, että korot ovat tällä tasolla. Siksi näitä riskejä tulee ihmisten tiedostaa hyvin tänä päivänä, että mitä sitten voi seurata, jos korkotilanne tai muu muuttuu kaiken kaikkiaan.

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

No, sitten oikeastaan, puhemies, haluaisin vielä palata tähän ajankohtaiseen Italian tilanteeseen, mistä edustaja Ala-Nissilä edellä käytti hyvän puheenvuoron.

Siihen nähden juuri, kun tiedämme sen tilanteen, mikä siellä on, tiedämme epävakauden, taloudellisen epävarmuuden koko ajan vain lisääntyvän, puhumattakaan sitten näistä kaikista isoista lupauksista, mitä heiteltiin ilmaan, mitkä eivät ole vieläkään varmasti unohdettavissa, kyllä tilanne näyttää erityisen huolestuttavalta. Siksi minusta oli, kuten sanoin tuossa debatissa, hieman outo ajankohta enkä sitä ymmärtänyt, miksi komission varapuheenjohtaja Jyrki Katainen käytti tämän puheenvuoron, jossa hän pahoitteli omia aiempia lausuntojaan yhteisvastuun lisäämisen vaaroista. Se tuli outoon aikaan, ja mielestäni se oli sinänsä aika yllättäväkin puheenvuoro. Siitä huolimatta, että hän sitä hieman sitten jatkokeskusteli itsensä kanssa, tosiasia kuitenkin oli, että Katainen on nyt pahoitellut puheitaan yhteisvastuusta, mikä mielestäni ei ole ongelmaton asia.

Palaan siihen aikaan, kun todella oli Kataisen oma hallitus ja meillä valtiovarainministerinä Jutta Urpilainen. Mielestäni se linja oli täysin oikea, mitä silloin Euroopan unionissa harjoitimme: emme halunneet lisätä yhteisvastuuta ja olimme tiukalla linjalla muun muassa näiden Kreikan tukipakettien suhteen. Muistamme kaikki sen, kuinka ministeri Urpilainen kävi — samoin kuin lupasi ennen vaaleja — taistelemassa aika vaikeankin taistelun siitä, että Suomi sai nämä vakuudet omille rahoitusosuuksilleen sekä edisti niin EVM:n kehityksessä kuin muutenkin esimerkiksi sijoittajavastuuta, joka sitten tulikin mukaan tähän Euroopan vakausmekanismiin, ja monta hyvää asiaa tapahtui nimenomaan tiukan linjan pohjalta. Minusta se on aivan oikea linja isolta kuvaltaan ja sitä ei pitäisi nyt lähteä niillä puheilla höllentämään, että yhtäkkiä kadummekin sitä, että olemme sanoneet, että yhteisvastuuta ei tule lisätä.

Eli tässä suhteessa olen edustaja Ala-Nissilän linjoilla mitä vahvimmassa määrin ja muistutan todella siitä, että kyllä luulisi tänä päivänä, että Italian tilanne laittaisi meidät kaikki miettimään. Kuka haluaa tässä tilanteessa lähteä rakentamaan yhteistä taloutta Italian kanssa? Harvapa varmasti voi. Ja voisi todeta tähän loppuun, että eikö Kreikasta ole opittu mitään.

15.50 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Täällä oli äsken hyvä keskustelu, ja minä haluaisin vielä palata tähän Euroopan keskuspankin omaisuuserien osto-ohjelmaan. Se kuitenkin on ollut yksi ruiske koko tähän talouden elvyttämiseen, eihän sitä voi kieltää, ja jos nyt lähdettäisiin spekuloidaan, että ei olisi ollut hyvä sitä osto-ohjelmaa ollenkaan käynnistää, niin se olisi kyllä ehkäissyt käsittäkseni talouskasvua aika paljon. Me Suomessakin saamme tällä hetkellä nauttia osittain juuri sen takia, että työllisyys on parantunut ja meidän julkisen talouden alijäämä pienenee. Se on hyvä asia ja positiivinen asia, mutta sen varjopuolena väistämättä ovat nämä vastuut. Ehkä se piirre, mihinkä nyt puheesani haluan kiinnittää huomiota, on se, miksi tämä on tehty, eli sen takia on setelipaino pantu laulamaan, että saisimme inflaation hieman korkeammalle tasolle kuin se nyt on.

Sehän se ongelma minun käsittäkseni on, että me emme pääse eikä Euroopan keskuspankki pääse siihen tavoitteeseen, että inflaatio olisi hieman alle 2 prosenttia, vaan sen paineen vuoksi, mikä deflaation muodossa maailmalta tulee, inflaatio ei edes elvyttävällä rahapolitiikalla tahdo mennä päälle. Me emme kukaan tiedä, mitä Italiassa tapahtuu, mutta ainakin oma näkemykseni on se, että luottamus poliittisiin päätöksentekijöihin on valuutta, millä pelataan, ja niin kuin Italiassa nähdään, kun luottamusta ei ole, niin korot nouse-

vat saman tien. Jos se lähtee leviämään muualle euroalueeseen, niin sitten saattaa tapahtua mitä tahansa.

Mutta se toinen puoli, mihin viittasin, kun tätä rahaa on markkinoille pantu, liittyy Suomeen. Kyllä minä samalla tavalla kuin puheenjohtaja Vanhanen nostan esille tämän, että kun kotitaloudet velkaantuvat, niin lainaraha ja elvyttävä raha ovat menneet kiinteistöihin ja asuntomarkkinoille, ja siellä on nyt selvä riskikertymä, johon ainakin kansanedustajien eduskunnassa pitää puheissaan puuttua, olkoon finanssivalvonta kenen tahansa tehtävä, ja niitä toimenpiteitä säättää, että tätä jollakin tavalla lähdetään suitsimaan, koska tämä liittyy myös siihen, että kulutusluotot ovat kasvaneet osittain kyseenalaisella tavalla, nämä pikavippi- ja muut hommat. Tällä hetkellä kotitalouksien koko velka on 147 miljardia, josta asunto- ja taloyhtiölainojen osuus on 77 prosenttia, eli se on erittäin paljon, ja tänne se raha on mennyt, ja se on kuumentanut ainakin tietyissä kasvukeskuksissa asuntomarkkinoita.

Mutta yksi tämmöinen erikoisuus, mistä on syytä puhua täältä pöytästä käsin, on taloyhtiölainojen lisääntyminen, sillä ne ovat tällä vuosikymmenellä lisääntyneet noin 10 miljardia. Kun tänä päivänä ostaja, sijoittaja voi päästä käsiksi asuntoon 20 prosentin osuudella asunnon todellisesta hinnasta ja loppu on sitten taloyhtiölainaa eikä kukaan ei oikein kontrolloi, mitkä ovat ostajan todelliset mahdollisuudet talouden muuttuessa hoitaa tämä taloyhtiölaina, jolloin se kaatuu sitten muitten osakkaitten syliin ja taloyhtiön syliin, niin tähän liittyy semmoinen omituisuus, jota minun talousmatematiikkani ei oikein ymmärrä. Kun täällä on hoitovastike ja rahoitusvastike, niin missähän laissa on sellainen pykälä, että yhtäkkiä tämä velan lyhennys muuttuu vähennyskelpoiseksi eräksi vuokrasta? Näinhän käy silloin, kun taloyhtiö tulouttaa nämä rahoitusvastikkeet kirjanpitoonsa. Silloin sijoittaja, asunnon omistaja voi vähentää velan lyhennyksen eli rahoitusvastikkeen ja hoitovastikkeen vuokrasta. Silloinhan veronmaksajat käytännössä tukevat asunnon ostamista. Minä en tiedä, mitenkä hyvin se sopii tähän tilanteeseen, että tuetaan veroeuroilla semmoista asuntorakentamista ja -sijoittamista, joka aiheuttaa selvän ylikuumenemisriskin ja ylivelkaantumisriskin.

Tällä tavalla haluan vielä Itä-Suomesta tulevana kansanedustajana kiinnittää huomiota ainakin siihen, onko se kuinka oikeudenmukaista, jos veronmaksaja jossakin tuolla Itä-Suomessa, missä oman omaisuuden arvo koko ajan laskee ja kiinteistöjen verotusarvot lasketaan ihan muun kuin asunnon todellisen hinnan perusteella, menettää koko ajan omaisuuttaan, mutta silti joutuu veroeuroissa ikään kuin pakolla tukemaan sijoitustoimintaa siellä, missä asuntotuotanto on aika vilkasta ja sijoitustoiminta on vilkasta. Kyllä pitäisi jollakin tavalla puuttua tähän, onko tässä joku oikeudenmukaisuusongelma. Ainakin itse keksisin lääkkeeksi sen, mitä eduskunta voisi säätää, että kiinteistöveron verotusarvot on laskettu sillä tavalla, että ne ovat mahdollisimman lähellä kiinteistön todellista arvoa. Se on jo oikeudenmukaisuutta.

Sitten tähän samaan problematiikkaan sisältyy asia — täällä eräänä iltana puhuin samasta asiasta — jonka toistan vielä: Kun tämän rahoitusvastikkeen saa sitten vähentää vuokrasta, jos taloyhtiö tulouttaa sen kirjanpidossa, niin tämä on johtanut ensimmäisiin oikeusmurhatapahtumiin. Eli korkein hallinto-oikeus vuosikirjassaan totesi, että sellainen henkilö, joka oli ostanut tällaisen asunnon, oli maksanut tämän asuntovelan pois mutta ei ollut vähentänyt rahoitusvastiketta euroakaan mistään vuokrasta, ei saanut laskea velanmaksua hyödyksi asunnon ostohintaa määriteltäessä vaan sai verottajalta verolapun, että hän joutuu luovutusvoittoverolle käytännössä sellaisesta luovutusvoitosta, mitä hänellä ei todellisuudessa koskaan olisi ollut. Tämä on korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjapäätös. Eli

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

tähän meidän kyllä pitäisi jollakin tavalla puuttua, kun ihmiset ovat kokeneet tällaisen epäoikeudenmukaisuuden, että jatkossa tällaista käytäntöä ei olisi. Sitä minä en tiedä, mitä lakia pitäisi muuttaa, onko se kirjanpitolaki vai mikä, mutta jonkunlainen muutos lakiin pitäisi tehdä.

15.56 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Täällä on käytetty erittäin hyviä puheenvuoroja, äsken muun muassa Eestilä tästä kiinteistöverosta. Mutta palaan kuitenkin tähän Italian problematiikkaan, jota täällä on myöskin käyty jo ansiokkaasti läpi.

Italia on ikään kuin ajautunut sellaiseen tilanteeseen, että vuosia ja vuosikymmeniä valtionvelka on vain kasvanut, ja aina on totuttu siihen, että vaalit voitetaan sillä, että annetaan lisää lupauksia. Renzin hallitus ansaitsee pisteet siitä, että se yritti tähän asiaan saada jonkinlaista järkeä. Seurauksena oli se, että vaalit voittivat ne, jotka lupasivat vielä kovempia lupauksia kuin kukaan oli aikaisemmin luvannut. Ja tämä on kyllä sellainen oppi, joka meidänkin on otettava vakavasti pitää maltti säilyä näissä vaalilupauksissa. Ja viime kädesähän tässä on nyt käynyt Italiassa niin, että kun siellä on koko ajan syöty lasten pöydästä, niin nyt siellä sitten monet kokevat jo nuorison tilanteen ikään kuin niin vaikeaksi, että mihin tahansa koukkuun, jonka joku heittää, ollaan valmiita tarttumaan, ja sitä kautta sitten riski on, että mennään vielä paljon syvemmälle. Aivan kuten edustaja Ala-Nissilä täällä sanoi ja Viitanenkin siihen viittasi, tämä markkinan paine kyllä tässä asiassa toimii. Mutta kyllähän se Italian tilanne on erittäin haasteellinen: se, että se kansa ikään kuin oppisi hyväksymään sen, että kilpailukyvyyn parantaminen pitää tehdä rakenteita muuttamalla ja myöskin työmarkkinarakenteita ja taloudellisia rakenteita muuttamalla eikä sillä, että helpoikkimäisesti luvataan matalaa tasaveroa ja kansalaispalkkaa, puhumattakaan nyt siitä, että vaaditaan muita maita olemaan mukana velkojen alentamisessa. Kyllähän nämä ihan mahdottomia puheita ovat.

Arvoisa puhemies! Ehkä hiukan vielä tästä kotimaisestakin ongelmasta. Tämä velkaantumisen kasvu kotitalouksissa on kyllä todella paha asia, kun ajatellaan, että me olemme nyt kuitenkin sellaisessa taloustilanteessa, että talous kasvaa, työllisyys kasvaa, yli 90 000 ihmistä enemmän on töissä kuin tämän vaalikauden alkaessa, pienyrittäjien tulot ovat kasvaneet, aika monella alalla menee selvästi paremmin kuin mitä meni aikaisemmin ja siitä huolimatta kotitalouksien velka on ennätyslukemissa, joten kyllä tähän asiaan on pakko puuttua. Yksi keino on se, että tämä velan saaminen esimerkiksi kulutusluottojen osalta on ollut liian helppoa. Onneksi tämä asia on nyt jo käyty hallituksessa ja lisää vielä tehdään, mutta tämä on oikeasti kyllä yksi ongelma, joka meitä vastaan tulee hyvin pian, jos siihen ei ratkaisua löydetä.

15.59 Kari Uotila vas: Arvoisa puhemies! Ettei jää väärää käsitystä siitä, että olisin jotenkin pahoillani, että EKP aloitti nämä massiiviset rahapoliittiset toimet ja sillä tavalla vakautti tämän kriisin: en ole siitä eri mieltä, mutta olen siitä mieltä, että seurannaisvaikutukset pitää kuitenkin pystyä analysoimaan. Onko tällä ehkä joku yhteys, kun samaan aikaan valitellaan vaikka meidän kotitalouksiemme tai yritystemme korkeaa velkaantumisastetta? Samalla tavalla kuin me voimme palata historiaan siinä, niin me voimme kyllä muistella niitä aikoja, kun käytiin keskustelua siitä, pitääkö yrittää pelastaa Portugal ja pitääkö yrittää pelastaa Espanja, pitääkö yrittää pelastaa Kreikka. Näin jälkeenpäin ajatellen var-

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

maan oli ihan hyvä, että yritettiin ja homma pysyi kasassa, mutta kyllä nekin seuraukset pitää pystyä analysoimaan.

Tämä Italia: Täällä on viitattu tämän päivän Hesarin uutisointiin Italiasta, mutta sekä siihen Italia-uutisointiin että samassa lehdessä olevaan Unkari-uutisointiin liittyi yhteenliittymä. Minkä takia esimerkiksi italialaiset nuoret ovat niin katkeroituneita, vihaisia, eivät luota Euroopan unioniin? Yksi syy on se, että yhteisvastuuta ei löydy niissä asioissa, jotka italialaiset ovat kokeneet hyvin tärkeiksi, ja se on tämä maahanmuuttopolitiikka ja yhteisvastuu siitä. Unkarissa Euroopan unionin jäsenmaa tekee lakeja, joissa aiotaan kriminalisoida turvapaikanhakijoiden, maahanmuuttajien auttaminen, kaikenlainen auttaminen, ja tulee yhä hurjempia lakiehdotuksia jopa perustuslakiin viitaten. Kyllä tämäkin on yhteisvastuuta, että kun kannetaan yhteisvastuuta taloudesta, niin pitäisi kantaa yhteisvastuuta Euroopan unionissa ja euroalueella myöskin laajemmin. Muuten näitä paineita tulee, ja minä ainakin ymmärrän sen kritiikin, joka tältä osin italialaisen nuorison osalta tulee, kun he kokevat sen paineen, mikä Välimeren yli jatkuvasti heihin kohdistuu.

En tiedä sitten — nyt kun Italian tilanne on vaikea, niin nyt kun tämä EKP:n operaatio on jo tehty, on eräällä tavalla tietysti yhdet pelimerkit on käytetty, ne keinot, joita on käytettävissä, enkä tässä kaipaa nyt sitä, että suomalaisten veronmaksajien pitäisi mennä ryntäämään pelastamaan italialaisia pankkeja. Kyllä Italian pitää itse pystyä poliittinen järjestelmänsä ja hallituksensa ja päättäjänsä ja politiikkansa muuttamaan niin, että he vastaavat itse omista vastuistaan, mutta näitä eri ulottuvuuksia tähän liittyy. Ja kun täällä joku viittasi vielä Kreikkaan — taisi olla edustaja Ala-Nissilä ja ehkä joku muukin — niin täytyy muistaa, että Kreikassa julkisen talouden ongelmaksi tämä tuli vasta sen jälkeen, kun tämä USA:sta lähtenyt kansainvälinen finanssikriisi johti siihen, että piti pelastaa Kreikkaa hoitittomasti rahoittaneet saksalaiset ja ranskalaiset pankit. Julkinen sektori joutui vaikeuksiin vasta viiveellä. Täytyy nyt sitten tästä eteenpäin kaikissa olosuhteissa näissä toimenpiteissä kiinnittää huomiota siihen, että keskitytään ihmisten auttamiseen ja pankkien pelastaminen jätetään vähemmälle.

16.03 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Satonen kiinnitti huomiota sinänsä aivan oikeaan huoleen eli siihen, että kotitalouksien velka on noussut korkeaksi. Mutta hän ei ehkä huomionnut sitä, että velkaantuminen ja taloudellinen suhdanne eivät kulje synkronissa, vaan velka on kumuloitunut nimenomaan näinä taantumavuosina, jolloin ainoa valopilkku Suomen taloudessa on ollut nimenomaan yksityinen kuluttaminen taantumassa, joka on ollut syvempi kuin missään muualla Euroopassa ja pidempi ja bkt:lla laskettuna vakavampi kuin 90-luvun alun taantuma, jolloin normaalisti voitaneen olettaa, että jos tämä kasvu jatkuu jonkun aikaa, niin tämä velkakuorma vielä kotitalouksienkin osalta supistuu. Mutta meillä ei ole mitään takeita siitä, että kasvu on kestäväällä pohjalla. Uskon, että se on tämän talon kaikkien puolueiden tärkein päämäärä nyt seuraavallakin vaalikaudella, varmistua siitä, että kasvu ja työllisyys ovat kestäväällä pohjalla.

Mitä tulee sitten tähän Italian tilanteeseen, niin kyllähän se suuri tragedia on se, että se hidastaa Euroopan rahaliiton yhteisiä toimia, joilla voitaisiin esimerkiksi finanssikriisin ja velkakriisin kaltaisia ilmiöitä lievittää jatkossa. Nyt on selvää, että suhtautuminen tällaiseen minkäänlaiseen yhteistoimintaan on melko lailla kriittistä. On vain hirvittävän sääli sekin, että kun Italiassa oli uudistushenkinen keskusta-vasemmistolainen hallitus, joka esitti ihan sinänsä järkeviä vaihtoehtoisia linjauksia yhdessä tuolloin ministerin tehtävässä Ranskassa olleen Emmanuel Macronin kanssa vaihtoehdoksi Saksan johtamalle talousku-

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

rimallille, niin se ei kelvannut, vaan Saksan malli jyrättiin läpi Suomenkin suosiollisella avustuksella. Silloin lopputulos oli se, että italialaisille ei jäänyt sitä mahdollisuutta, että tällaisen järkevän reformin kautta asiat voisivat edetä, vaan mennään laidasta laitaan, joko niin, että EU nimittää jonkunlaisen kasvottoman teknokraatin, jota ei ole valittu vaaleilla johtamaan tällaista protektoraattia, tai sitten niin, että toisessa laidassa tällaiset vastuuttomat populistit ottavat vallan. Ja ei voi kuin ihmetellä Italian presidentin ajatuksenjuoksua tässä: jos todellakin se syy, miksi populistit ovat saaneet katteettomille lupauksille niin paljon suosiota, on se, että on asetettu ulkoapäin kansainvälisten rahoituslaitosten hyväksymä byrokraatti johtamaan demokraattisesti valittujen johtajien sijasta tätä valtiota, ja jos se on se kritiikin lähde, niin on outo johtopäätös, että juuri sellainen henkilö nimitetään pääministeriksi edes väliaikaisesti. [Puhemies koputtaa] Näyttää siltä, että Eurooppa ei opi virheistään.

16.06 Ville Vähämäki ps: Puhemies! Ihan lyhyesti totean ja annan kiitokset pankkivaltuuston puheenjohtajalle, joka on taas vuoden meitä pankkivaltuutettuja siellä hyvin luotsannut.

Tässä keskustelussa on keskitytty aivan täysin niihin olennaisimpiin asioihin eli siis kotitalouksien velkaantumiseen ja siihen, miten se oikein voidaan ottaa haltuun. Tässä edustaja Eestilä oikein hyvän pohdinnan teki, ja näitä täytyy kyllä huolella miettiä, voitaisiinko todellakin sinne taloyhtiölainapuolelle miettiä jotakin toimenpiteitä, jotka mahdollisesti sitten estäisivät sitä taloyhtiölainan tulouttamista, tai ainakin joitakin lievennyksiä sinne puolelle.

Mitä taas tulee EKP:n osto-ohjelmien alasajoon ja siihen, ovatko ne EKP:n toimenpiteet olleet oikeita, mitä siellä on tehty, tällä hetkellä kai voi ihan hyvin todeta, että ne ovat olleet oikeita ja oikeansuuntaisia, mutta ovatko ne olleet sitten ylimitoitettuja, onko tässä jouduttu kuitenkin sellaiseen tilanteeseen, että itse asiassa se osto-ohjelman alasajo on sitten vaikeata? Kaiken lisäksi sillä ei ihan olla sitä saatu aikaan, mitä oikeasti lähdettiin tavoittelemaan, eli sitä pankkien ja valtioitten välisen kohtalonyhteyden katkaisua.

Mitä taas tulee Italiaan, kyllähän se Italian tilanne näyttää meille hyvin sen, että niitten ylimitoitettujen ja katteettomien vaalilupausten tekeminen on hyvin vahingollista. Sitä ei pidä mennä tekemään täällä.

Sitten nostan esille tästä vielä tämän hyvän teema 6:n, joka on digitalisaatio pankkitoiminnessa. Täällä on sivuttu sitä kaikkea digitalisaatiota, mitä tapahtuu fintech-puolella: maksamisen muutoksia sekä bitcoineja ja muita lohkoketjuvaluuttoja, lohkoketjuteknologiaan pohjautuvia maksamisen välineitä.

Tässä on hyvin mielenkiintoinen ilmiö sinänsä, koska itse asiassa nämä lohkoketjuvaluutat ovat yksi älykkään talouden osakomponentti, jonka avulla voidaan tehdä älysoituksia, ja emme me voi oikeastaan estää enää niitten syntymistä. Kuten emme me voi estää myöskään vaikkapa osakkeita, emme me voi myöskään estää lohkoketjuvaluuttoja tulevaisuudessa. Itse asiassa nämä lohkoketjut luovat meille uuden web 3.0:n. Se maailma, missä me olemme nyt, on web 2.0:aa, ja me hyppäämme siitä täysin uuteen maailmaan, missä kaikki se hyvä, mitä meille netti tuo, jaetaan uudestaan vähän toisella lailla.

16.09 Kaj Turunen kok: Arvoisa puhemies! Kuuntelin tuolla työhuoneessa tätä keskustelua ja päätin, että täytyy tulla tänne muutama sananen sanomaan, kun puhuttiin Italiasta.

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

Kyllähän Euroopan keskuspankille ja euromaillekin on äärimmäisen tärkeää se, että pankkiunionin kolmas vaihe saadaan toteutettua, ja tähän kolmanteen vaiheeseen kuuluu olennaisena osana tietysti talletussuojarahasto. Tästä sopiminen ei ole edennyt ihan perustellusta syystä: sen vuoksi, että eurooppalainen pankkijärjestelmä on erilaisessa tilassa eri euromaissa. On selvää, että Italiassa pankkijärjestelmässä on järjestelemättömiä luottoja erittäin paljon, toisin kuin esimerkiksi — kun nyt puhutaan Suomesta — Suomessa, jossa on aika hyvässä kunnossa oleva pankkijärjestelmä.

No, tässä tullaan tietysti siihen, mikä hiukan huolestuttaa tässä, että kun täällä aikaisemmin keskustelussa sanottiin Italiasta, että italialaisten on syytä itse hoitaa tämä oma pankkijärjestelmänsä kuntoon, niin tokihan se näin on, mutta se ei käy käden käänteessä italialaisilta, eikä ilmeisesti ole hirveästi siihen motivaatiota tai halukkuuttakaan, ja niinpä sitten komissio on ruvennut tässä toimimaan. Tämä on nyt oikeastaan se huolenaihe, että näitä järjestelemättömiä luottoja aiotaan sitten hoitaa arvopaperimarkkinoilla. Tässä on pelkona tietysti se, että nämä järjestelemättömät luotot arvopaperimarkkinoitten kautta tulevat sitten reaalitalouden maksettavaksi, ja tämä on ehkä se huoli, koska tähän liittyvät sitten kiinteiden vakuuksien realisointimuutokset, lainsäädäntömuutokset, jotka direktiivin muodossa sitten komissiolta tulevat.

Tällä hetkellä neuvotellaan siitä, minkä muodon se saa, mutta huolestuttavaa tietysti on se, jos tuomioistuinkäsittely realisoinneissa ohitetaan järin kokonaan. Tietysti sitten, jos ei tämmöistä kansallista liikkumavaraa tähän anneta — Suomessa tältä osin on hyvä järjestelmä olemassa — jos komissio vaatii tämmöisen harmonisoidun järjestelmän, joka on pakko ottaa käyttöön kaikissa euromaissa, niin se toki nopeuttaa tämän [Puhemies koputtaa] pankkijärjestelmän kuntoon laittoa Italiassa, mutta toisaalta se itse asiassa... [Puhemies koputtaa] — Voinko siirtyä pönttöön sitten?

Varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Turunen voi siirtyä pönttöön. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa puhemies! Tämä harmonisoitu järjestelmä toki sopii muun muassa Italialle ja muutamalle muullekin Etelä-Euroopan maalle, joissa esimerkiksi näitten kiinteistöjen, jotka ovat lainojen vakuutena tai pantteina, oikeuskäsittelyt voivat kestää jo vuosia. Näin ollen tämä realisointi ja näitten asioiden kuntoon laittaminen eli pankkien taseen putsaminen kestää liian kauan. Tämän vuoksi sitten komissio tekee tällaista direktiiviehdotusta, joka on harmonisoitu, mutta toisaalta, niin kuin ollaan monessa muussakin asiassa nähty, tämä harmonisointi, joka istuu Etelä-Eurooppaan, ei välttämättä oikein istu Suomeen. Meillä ovat Suomessa tältä osin säännöt ja lainsäädäntö oikein hyvällä mallilla, ja tämä voisi tehdä heikennyksiä, ja itse asiassa siinä muodossa, mistä nyt keskustellaan — se ei tietenkään ole lopullista muotoa vielä saanut — Suomi on kuitenkin jo ottanut kantaa ja kertonut, mitkä nämä ongelmakohdat ovat. Mutta jos näistä ei pystytä sopimaan tai se ei muutu, niin tämä tuo Suomeen kyllä sellaisia ongelmia, jos tuomioistuinmenettely ohitetaan, että käytännössä se tarkoittaa sitä, että velkoja voi velallisen kiinteän omaisuuden realisoida ilman tuomioistuimen päätöstä, jos velka on 90 päivää eli 3 kuukautta myöhässä. Ja tämä ei koske tietysti asuinrakennuksia eikä kuluttaja-asiakkaita vaan yritysasiakkaita mutta ei yrittäjien asuntoja, todennäköisesti, mutta kaikkia muita kiinteistöjä tai reaali-vaakutta tämä tulee koskemaan. Tämä on selkeä heikennys ja minun mielestäni jo oikeusturvakysymyksen yrittäjien kiinteälle omaisuudelle, jos tämä tulee. Toisaalta tämä on muitten

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

direktiivien kanssa ristiriidassa, ja ongelma on tässä esityksessä myöskin se, että jos yritys on velkajärjestelyssä tai maksukyvyttömyysmenettelyssä, niin nämäkään eivät vaikuta siihen, etteikö velkoja voisi realisoida yrityksen kiinteätä omaisuutta.

Niin kuin sanoin, tässä nyt on ongelma lähinnä se harmonisointi, joka on laajamittaisesti ottaen minun mielestäni vähän niin kuin EU:n ongelma, että kun harmonisoinnilla ratkaistaan jotain tiettyä ongelmaa, niin se aiheuttaa taas toisella puolella toisen tyyppisiä ongelmia. Mutta niin kuin sanottu, toivossa on hyvä elää. Tästä vielä neuvotellaan ja keskustellaan ja toivottavasti päästään hyvään ratkaisuun tässä.

16.16 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Kun edustaja Vähämäki pohti täällä hyvässä puheenvuorossaan, onko tämä EKP:n omaisuuserien arvopapereitten osto-ohjelma ollut ylimitoitettu, niin ainakin jos sitä vertaa tavoitteeseen — EKP:n tavoite on ollut, että on vähän alle 2 prosentin inflaatio — niin jos ei negatiivisilla koroilla eikä setelirahoituksella päästä inflaatioon, niin kyllähän sitä joutuu silloin kysymään, että mahtaakohan se olla ainakaan ylimitoitettu. Ainakin tämän perusteella voisi ajatella, että se on jopa alimitoitettu. Ja mikä tässä on huomiotava, on, että kun kaikki tämä finanssipolitiikka ja rahan liikkeet ja korot ja tämä, mitä sitten seurataan haukan silmin ja mistä katsotaan johtavien poliittikkojen lausuntoja, on psykologiaa ja luottamusta, niin tuskin nämä puheenvuorot tässä salissa kovin paljon korkopolitiikkaa heiluttavat. [Pia Viitanen: Ei sitä tiedä!] EKP:n neuvosto on nyt jo todennut, että kun tämän 30 miljardin osto-ohjelman pitäisi loppua syyskuussa, niin he ovat valmiita pidentämään ja laajentamaan sitä, eli on annettu jo signaali, että jos tämä ei riitä siihen, että talous ja inflaatio saadaan käyntiin, niin pannaan vielä lisää seteleitä liikkeelle. Vastuuthan siitä vain lisääntyvät itse kullekin, niin kuin Suomelle, mutta se on sitten toinen juttu, että kun on vähän pakko pitää talouden pyöriä pyörimässä ja jos sitä inflaatiota ei saada aikaan, niin se taas aiheuttaa omat ongelmansa ja se vie sitten rahan liikkeet muualle.

Mutta mitä tässä pitäisi meidän huomioida, on se, että kun tämän osto-ohjelman tarkoitus lienee — jos minä olen oikein käsittänyt — että sillä investointeja kiihdytetään ja nimenomaan niin, että se raha menee tuotannollisiin investointeihin ja elinkeinoelämän tarpeisiin, niin nyt se on Suomessa varsinkin valunut tuonne kiinteistömarkkinoille. Minun mielestäni se ei ole ollut kovin järkevää, sillä meillä ovat nyt 2 miljardia asumistuet, ja ne omalla tavallaan kiihdyttävät asumista jonnekin. Sitten meillä 300 miljoonaa tulee toimeentulotuen kautta käytännössä vuokriin. Silloin ollaan 2,3 miljardissa. Meillä oli pari viikkoa sitten täällä hallituksen esitys korkotuesta, että asumisoikeus- ja vuokra-asuntojen tukemista kiihdytetään, ja nyt on vielä tämmöinen, että rahoitusvastikkeen voi vähentää tietyillä elementeillä vuokrasta. Tässä on niin monta elementtiä, hanat ovat kaikki kaakossa, että se raha varmasti menee näihin kiinteistöihin. Sen takia käytetään nyt täällä salissa puheenvuoroja, jos joskus joku Finanssivalvonnan ihminen sattuisi vaikka lukemaan näitä tai kuuntelemaan.

Jotakinhan tälle pitää tehdä, eihän se voi loputtomiin jatkua, sillä kyllä joku päivä saatetaan vielä semmoinenkin hetki tulla, että korot nousevat syystä tai toisesta. Minä vain luulen, että aika moni ihminen joutuu silloin todella ongelmiin, koska samalla yleensä lähtee sitten talouden aktiviteetti heikkenemään ja työttömyys lisääntymään, ja moni joutuu sitten oikeisiin ongelmiin, varsinkin kun se taloyhtiön velka on erittäin suuri. Tämä on kyllä semmoinen asia, mistä pitäisi tässäkin salissa enemmän jutella silloin, kun täällä on paljon edustajia paikalla.

16.19 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! On muuten ihan totta, että nämä ovat niin mielenkiintoisia, päivänpolttavia kysymyksiä, että soisi tietenkin, että voisi olla runsaslukuisemminkin väkeä paikalla. Mutta kyllä minä muuten uskon, että näitä keskusteluja seurataan Finanssivalvonnassa ja Suomen Pankin päässä varmasti tarkkaan — sitä, mitä eduskunta linjaa, minkälaista palautetta tulee valiokuntien mietintöihin, ja myöskin sitä, minkälaista keskustelua täällä salissa käydään. Mielestäni se on tärkeää, tämä on tärkeä keskustelufoorumi, ja siksi on arvostettava, hyvä asia, että edustajat näihin asioihin kantaa täällä salissa ottavat.

Mitä tulee EKP:n politiikkaan, kyllä myös minä näen niin, että juuri se, että EKP:ssä tehtiin nämä linjaukset tästä keveästä rahapolitiikasta ja talouden elvyttämisestä, osaltaan kyllä, ja hyvinkin isolta osaltaan, selittää myös sitä, puhemies, että tänään Suomen talous on ollut myötätuulissa ja me olemme saaneet talouskasvua käyntiin. Se on ihan olennainen osa tässä yhtälössä, ja siksi sitä täytyy mielestäni tarkastella Suomen näkövinkkelistä juuri tältä kannalta.

Puhemies! Myös se on tietenkin tärkeää, että kaiken kaikkiaan erilaisia vastuita, mitä syntyy Euroopan unionin kautta — oli se sitten keskuspankin politiikka tai sitten nämä rahoitusohjelmat tai mitä vain — eduskunta pystyy seuraamaan, pystyy seuraamaan riskejä, vastuuta kaikkiaan. Esimerkiksi Suomen Pankin pankkivaltuuston kertomuksessa on perinteisesti nämä riskit aika hyvin käyty läpi, mitä on. Esimerkiksi sivulla 29 on mielestäni aika tärkeä ja kuvaava taulukko siitä, miten sitten voisimme vastata tähän, jos kävisi se kaikkein epätodennäköisin ja ikävin asia, että tämä riski alkaisi jollakin tavalla realisoitua. Tässä on analyysi siitä, että tämä olisi kuitenkin hallittavissa ja kestettävissä. Ja aivan kuten puheenjohtaja Vanhanen omassa esittelypuheenvuorossaan kävi läpi, toki pankkivaltuusto tätä asiaa seuraa.

16.21 Kaj Turunen kok: Arvoisa puhemies! Varmaan Finanssivalvonnassa ja Suomen Pankissakin seurataan, mitä tässä salissa keskustellaan, mutta kyllä nämä aiheet, mistä nyt keskustellaan, esimerkiksi taloyhtiön velkojen kasvu ja yksityisten kansalaisten velkaantumisen lisääntyminen, ainakin minun tietojeni mukaan ovat tulleet nimenomaan varoitukseksi Suomen Pankista ja Finanssivalvonnasta, ja mekin olemme innostuneet sitten näistä keskustelemaan. [Pia Viitasen välihuuto] — Edustaja Viitaselle sanoisin, että kyllä nämä EKP:n toimet ilman muuta ovat vaikuttaneet Euroopan taloudelliseen kehitykseen ja Euroopan mahdollisuuksiin pysyä maailmanlaajuisessa taloudessa mukana ja taisteluna lamaa vastaan.

Mutta mitä Suomeen tulee, sen verran ottaisin vähän tarkemman näkökulman tähän, että Euroopan talous oli pitkän aikaa kasvussa jo ennen kuin Suomi pääsi mukaan talouskasvuun. Miten sitten Suomi jäi yleensä ulkopuolelle? Se johtui siitä, että meillä ei ollut riittävästi kansainvälistä kilpailukykyä. Se, että maailmantalous vetää, on siellä taustalla, ja se on hyvä asia, mutta se, että pääsee mukaan talouskasvuun, edellyttää sitä, että Suomella on kansainvälistä kilpailukykyä päästä kansainvälisille markkinoille, ja tässä pitää nostaa hattua hallitukselle. Hallitus on tehnyt sellaisia toimia yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa, muun muassa kiky-sopimuksen, joka on tärkeä osa tätä kilpailukyvyn parantumista, että Suomi pääsi kuitenkin viiveellä — kiitos näille hallituksen päätöksille — mukaan tähän talouskehitykseen.

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

Se täytyy myöntää, että Suomen talous ei olisi noussut, mikäli ei olisi ollut sitä kansainvälistä talouden kehitystä, joka auttaa Suomen vientiteollisuutta. Mutta jos ei mitään Suomessa paikallisesti olisi tehty, niin ei Suomi olisi tässä talouden kehityksessä mukana.

16.23 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Tämä pikkuisen näyttää siltä, että olisi merkkejä ilmassa, että palaamme tähän kotimaiseen talouspoliittiseen keskusteluun. Siihen nähdessä haluan kyllä osaltani todeta, että mielestäni kuitenkin on syytä hieman myös katsoa peiliin hallituksen siinä suhteessa, että muistan muutaman talousoppineen todenneen, että Suomen talous on lähtenyt kasvuun lähinnä tuurilla, millä viitataan juuri siihen, että maailmantalouden tuulet ovat olleet myönteiset ja EKP on tehnyt tällaista kevyttä rahapolitiikkaa. Mutta kuten sanottu, me olemme kaikki iloisia siitä, että talous kasvaa, ja on turha ehkä minuutteja kuluttaa siihen, että kinaamme siitä, kenen hyöty se on.

Mehän olemme täällä Suomessa sitten sosiaalidemokraatteina nostaneet sen huolen esiin, että nyt kun on hyvä, että talous kasvaa, ja se on oikein, niin sen vuoksi on entistä tärkeämpää myös talouspoliittisessa merkityksessä kysyä, kuuluuko kasvu kaikille, ja kiinnittää huomiota siihen, kuinka paljon myös taloudellisesti teemme hallaa, mikäli me annamme eriarvoisuuskehityksen jatkuu. Siinä suhteessa olisi hyvä ja tärkeää nähdä, että jos ihmisten ostovoimaa koko ajan leikataan, pienituloisia kuritetaan, tehdään erittäin rajuja koulutusleikkauksia, joista kaikki talousoppineet varoittavat, niin sitten me ajamme itsemme kyllä ojasta allikkoon. Siksi olisi nyt tärkeää, että hallituskin tekisi niitä omia poliittisia arvovalintojaan hieman toisenlaiselta pohjalta paitsi oikeudenmukaisuusmielessä myös talouden kasvun mielessä.

Mutta, puhemies, mielestäni on tärkeää ja hyvä, että ollaan käyty tätä keskustelua täällä tänään, ja keskustelu varmaan jatkuu.

16.25 Ville Vähämäki ps: Puhemies! Loppujen lopuksi kysymys on taseista. Kysymys on siitä, kuinka hyvin yhteiskunta kestää sokkeja. Nyt kun on saatu valtion tase ja velkaantuminen jollain lailla hallintaan ja velkasuhde kohta taittuu, on saatu myöskin yhtiöitten ja henkilöyhtiöitten tasetta oikeaan suuntaan. Myöskin kuntatalous on kääntynyt hyvään suuntaan. Mutta sitten kun nähdään se, että yksityisten kotitalouksien tase muuttuu elikkä velkaantuneisuus kasvaa huomattavasti, voidaan tehdä se toteamus, että tämä talouskasvu on hyvinkin paljon sillä yksityisellä velkaantumisella aiheutettua. Tämä on se pohdinta siis, mitä pankkivaltuuston jäsenetkin ovat tehneet aika laajasti. Täytyy kotitalouksia huomauttaa asiasta, että ei voida toimia siten, jos halutaan yhteiskuntaan enemmän sokinsietokykyä. Jos meillä on taseet kunnossa, niin eihän meitä kauheasti mikään ulkopuolinen sokki uhkaa.

16.26 Kaj Turunen kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Viitaselle voisin todeta, että itse olen sitä mieltä, että taloudessa ei tuurilla tapahdu mitään. Tuurilla taloudessa tapahtuu, jos sattuu saamaan veikkausvoiton tai tämäntyyppisen asian, mutta jos puhutaan valtakunnan tasolla, eurooppalaisella tasolla, globaalilla tasolla, niin ei tuurilla tapahdu. Kyllä taloudessa on paljon lainalaisuuksia, jotka vaikuttavat toisiinsa. Pelkkä onni tai tuuri ei näitä talousasioita ohjaa.

Tästä kotimaisesta taloudesta sen verran, että meillähän oli sellainen tilanne ennen kuin vienti lähti vetämään — muistan, että tässäkin salissa moni puhe aloitettiin sillä, että todettiin, että menee huonosti ja vienti ei vedä — että meillä kuitenkin kotimarkkinat pelasivat

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

ja meillä oli kotimaista kysyntää olemassa. Mutta Suomen kansantalous on rakentunut sillä tavalla, että pitkällä aikavälillä tai edes keskipitkällä aikavälillä kotimainen kysyntä ei riitä pitämään talouttamme yllä, vaan me olemme kyllä vientivetoinen kansantalous, ja tämä on tarkoittanut sitä, että on äärimmäisen tärkeätä laman aikana saada katkaistua se lama silleen, että saadaan taas vienti vetämään. Tämän saavuttamiseksi tarvitaan se kansainvälinen kilpailukyky, jota Suomessa ei ole ollut. Siellä voidaan hymähdellä, mutta jos meillä on tilanne sellainen, että vaikkakin maailmalla on kysyntää, niin meidän kilpailijamaat ovat kilpailukykyisempiä kuin me, niin se on vaan niin, että silloin ei vienti vedä.

Tämä kansainvälinen kilpailukyky: on äärimmäisen tärkeätä, että Suomi pystyy kilpailemaan teknologian laadulla mutta myöskin hinnalla. Emme me ole niin ainutlaatuinen kansakunta, Suomi, että meillä olisi jotain sellaista tarjota kansainvälisille markkinoille, mitä ei kukaan muu pysty tekemään. Tämä on semmoinen asia, että se, että Suomi pääsi tähän mukaan, edellytti kyllä sitä, että on imua, mutta se edellytti myöskin sitä, että me saamme kansainvälisen kilpailukykyyn sille tasolle, että kauppaa syntyy. Tämän vuoksi nämä kotimaiset ratkaisut ovat olleet äärimmäisen tärkeitä, mutta kaiken pohjana on kuitenkin ollut se, että on kansainvälistä kysyntää, [Puhemies koputtaa] ja siihen, että sitä on ollut esimerkiksi Euroopan tasolla, on EKP omilla toimillaan positiivisesti vaikuttanut.

16.30 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Mikäli nyt edustaja Turunen ei minua usko, niin tietenkin suosittelisin hänelle erinomaista artikkelia Suomen Kuvalehdessä numero 16/2018, ”Kasvun aiheuttajaa etsimässä”: ”Johtopäätös väkisinkin on, että talous kääntyy kasvuun tuurilla.” Tämä on näkökulmakirjoitus Roope Uusitalolta. Tietääkseni hänellä on joitakin talouspoliittisia avuja, ja 20.4. hän on tämän kirjoittanut. Luin tämän artikkelin silloin kun se ilmestyi, ja mielestäni se oli ihan hyvä ja analyyttinen, ja siinä mielessä siihen kannattaa tutustua.

Mutta mitä tulee sitten näihin kotimaisiin toimiin, puhemies, niin kyllä minä nyt ihan toissani näen, että... Miettikäähän, kuinka paljon nyt tämä kilpailukykysojmus, minkä hallitus runnoi tässä mallissaan läpi pakkolakiuhilla ja muilla, on itse asiassa tätä talouskäännettä ollut tekemässä — sitäpä on vaikea sanoa. Nimittäin kyllähän esimerkiksi siellä valtiovarainvaliokunnassa hyvin useat asiantuntijat, joita olemme tässä parin vuoden aikana kuulleet, ovat ilmoittaneet lähinnä samaa varmuutta kuin soten suhteen sen eteen, ettei pystytä kovinkaan tarkkaan sanomaan, että niin hirveän massiivisia vaikutuksia tällä itse sopimuksella olisi. Se on tietenkin hyvä, että sovitaan ja sopimalla joku tulos syntyy, mutta kyllä esimerkiksi nyt tässä tilanteessa me olemme peräänkuuluttaneet sitä, että kun kerran sitä kasvua saatiin aikaan — mikä on hyvä asia — silloin sen täytyy kuulua kaikille ja että silloin kun on hyvä tilanne, ei ole mitään järkeä siinä, että jatketaan esimerkiksi julkisen sektorin lomarahojen leikkauksia ahkerien työntekijöiden suhteen. Luin juuri artikkelin, missä perheet kertoivat, kuinka paljosta vaikka lapsiperheet joutuvat sitten luopumaan sen seurauksena, että lomarahat leikataan, ja en minä tiedä, kuinka... Se ei ole kovinkaan mukavaa näiden perheiden kannalta. Se on väärin, ja sen lisäksi myös talouspoliittisesti mielestäni voisi olla järkevämpää, että perheellä olisi mahdollisuus kuluttaa näitä lomarahoja esimerkiksi yhteiseen ajankäyttöön ja muuhun. Eli myös sillä pistetään tähän talouteen, jonka näkökulmasta tänään puhumme, kaiken kaikkiaan vetoa.

Puhemies! Haluan sanoa myös sen, että näinä aikoina, kun kysymme, kuuluuko kasvu kaikille, niin en minä nyt usko, että se, että työttömiä kuritetaan näillä oikeudentajua vastaan sotivilla aktiivimalleilla, yhtään mitään talouskasvua edistää. Ei se edistä sitä, että ih-

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

minen työllistyy. Pitäisi näitä asioita tässä kotimaan politiikassa, edustaja Turunen, miettiä hyvinkin paljon laajemmalla skaalalla ja syvällisemmin eikä vain iskeä aina leikkuriveistä sinne, missä ihminen heikoimmillaan on. Ja samaan aikaan tietenkin talouspolitiikassa ovat herättäneet kysymyksiä ne arvovalinnat, että ollaan tehty varsin anteliaita veronkevennyksiä miljoonaperintöihin ja kaikkeen tähän, mikä hyväosaisimmille menee. Siksi tämä kysymys eriarvoistumiskehityksen pysäyttämisestä on aivan olennainen, puhemies.

16.33 Kari Uotila vas: Arvoisa puhemies! On ihan pakko todeta se, että Suomen talous on investointitavarapainotteinen ja tämä johtaa siihen, että Suomi yleensä pikkasen viiveellä putoaa lamaan mutta se myöskin lamoista ja taantumista, jotka ovat kansainvälisestä kaupasta ja vientikysynnästä kiinni, myöskin viiveellä nousee tämän investointitavarapainotteisen tuotantonsa takia. Siitä voi johtua osittain se, että vähän niin kuin viiveellä pääsimme kiinni tähän taloudelliseen kasvuun meidän vientialueellamme.

Jos joku ihan oikeasti väittää, että meidän kansainvälinen kilpailukykyämme korjaantui sillä, että väkipakolla laitettiin duunarit tekemään 6 minuuttia pitempää päivää tai sairaanhoitajilta, lähihoitajilta ja muilta vietiin lomarahat, niin minä olen eri mieltä. [Pia Viitanen: Samat sanat!] Päinvastoin minä olen erittäin huolissani siitä, että meidän kansainvälinen kilpailukykyämme ja myöskin vientiteollisuutemme kilpailukyky pitemmällä aikavälillä on vakavasti vaarantunut koulutukseen, tutkimukseen ja tuotekehitykseen liittyvien leikkausten vuoksi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

6. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran toimintakertomus vuodelta 2017

Kertomus K 3/2018 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 9/2018 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 9/2018 vp.

Keskustelu

16.34 Martti Mölsä sin (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran toimintakertomus viime vuodelta, ja tarkemmin avaan asiaa talousvaliokunnan mietinnön pohjalta.

Arvioinnin kohteena oleva vuosi 2017 oli Sitran toiminnan 50-vuotisjuhlavuosi. Vaikka Sitran toiminnan muodot ovat sen olemassaolon aikana muuttuneet voimakkaasti, tehtävän ydin tulevaisuuden hyvinvoinnin rakentajana on säilynyt ja on satavuotiaassa Suomessa yhtä lailla ajankohtainen. Sitran kannalta myös merkkivuosi oli ennen kaikkea aika luoda perustaa tulevalle ja katsoa eteenpäin.

Talousvaliokunta katsoo, että Sitran teemat — ensimmäisenä hiilineutraali kiertotalous, toisena uudistumiskyky ja kolmantena uusi työelämä ja kestävä talous — ovat osuvia ja

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

keskeisiä ottaen huomioon Sitran päätehtävän tulevaisuuden hyvinvoinnin rakentajana. Toimintakertomus antaa selkeän kuvan etenemisestä näillä osa-alueilla vuonna 2017 sekä vuodelle 2018 suunnitelluista toimista.

Talousvaliokunta pitää myönteisenä, että kiertotalouden tiekartta on saanut parikseen Sitran ja ministeriöiden yhteistyössä laaditun toimenpideohjelman, jonka toteutus on jo alkanut. Vuoden päättyessä Sitran edistämiä hankkeita oli jo nelisenkymmentä. Talousvaliokunta pitää edelleen tärkeänä edistää kiertotalousteemaa sekä strategisesti että konkreettisten hankkeiden ja lainsäädäntöympäristön kehittämisen kautta niin kansallisesti kuin Euroopan unionin ja kansainvälisellä tasolla.

Arvoisa puhemies! Tänä vuonna ajankohtainen Sitraa koskeva lainsäädäntöhanke on erityisesti Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta annetun niin sanotun Sitra-lain uudistus, mutta myös vireillä olevilla hallinnon yhteislakien muutoksilla voi olla ratkaisevia vaikutuksia Sitran mahdollisuuteen toteuttaa joustavasti tehtävänsä. Esimerkiksi vireillä oleva esitys uudeksi laiksi oikeudenkäytöstä hallintoasioissa laajentaisi valitusoikeuden koskemaan myös Sitran päätöksiä. Tämä voisi ratkaisevasti heikentää ja jäykistää Sitran toimintamahdollisuuksia. Sitran tehtävän kannalta olennaista on kyky toimia nopeasti, kokeilevasti ja joustavasti ilman riskiä siitä, että päätöksenteko viivästyisi tai vaikeutuisi esimerkiksi muutoksenhaun kautta. Tehtävänsä päätarkoituksen vuoksi Sitran toiminnan ei tulisi tässä mielessä rinnastua viranomastoimintaan. Tämä lähtökohta tulisi omaksua tulevassa Sitra-lain muutoksen valmistelussa, ja asia tulisi huomioida oikeudenkäytöstä hallintoasioissa annettavan lain ja Sitra-lain muutoksen yhteensovittamisessa.

Arvoisa puhemies! Sitran rooliin tulevaisuuteen katsovana, nopeasti reagoivana toimijana kuuluu myös itsenäisen, riippumattoman yhteiskunnallisen keskustelun avaajan rooli. Tällä keskustelulla on kuitenkin väistämättä yhtymäkohtia poliittisiin arvovalintoihin. Sen vuoksi keskeistä on varmistaa toiminnan ja kannanottojen lähtökohtien avoimuus sekä parlamentaarinen yhteistyö siltä osin kuin se kuuluu eduskunnan päätösvaltaan. Yhtä lailla seuraavaa 50:tä vuotta ajatellen on tarpeen käydä avointa keskustelua Sitran toiminnan tulevaisuuden painopisteistä sekä varmistaa, että sääntely mahdollistaa Sitran toiminnan tarkoituksen toteuttamisen.

Arvoisa puhemies! Talousvaliokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy kannanoton kyseessä olevan kertomuksen johdosta. Valiokunnan kannanottoehdotus on, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

16.39 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Katsoin tämän talousvaliokunnan mietinnön, ja tässähän on kiinnitetty huomiota aivan olennaisiin asioihin. Yksi meidänkin lempilapsemme on juuri kiertotalous ja sen edistäminen. On erittäin mukavaa, että se on tässä valiokunnankin lausunnossa huomioitu. Se on mielestäni myös hyvä, että tässä valiokunta nyt ottaa kantaa tämän tulevaisuuskeskustelun osalta. Tästä asiastahan jonkin verran käytiin jo lähetekeskustelun päässä keskustelua, ja myös tuolla Sitran päässä olemme tätä miettineet — siis ”olemme” tarkoittaa hallintoneuvostoa ja meidän keskustelujamme. Itse asiassa me vähän toivoimmekin sitä, että eduskunta ottaisi täällä kantaa siihen, miten eduskunta pääsisi jatkossa parhaiten ikään kuin linjaamaan sitä, miten eduskunta näkee Sitran tulevaisuuden, miten eduskunta näkee Sitran keskeiset tehtävät. Tämä on siinäkin mielessä hyvin ajankohtaista, että tällaisista asioista myös eduskunnassa parlamentaarisesti mietitään. Kun tässä puheenjohtaja esitteli tätä mietintöluonnosta, niin siinähan kävi ilmi, että lainsäädäntöä ollaan uudistamassa, ja tietenkin olisi viisasta, että kaiken kaikkiaan lainsää-

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

däntö uudistuisi juuri niin, että se huomioi Sitran vähän poikkeuksellisen roolin juuri tällaisena tietynlaisena tulevaisuustalona, joka tarvitsee ketteriä, joustavia muotoja toimiakseen. Siksi mielestäni valiokunta on kiinnittänyt tässä mietinnössään huomiota hyvin olennaisiin asioihin.

16.41 Lauri Ihalainen sd: Arvoisa puhemies! Tässä tulee tietysti vähän toistoa asiasta, josta ollaan hyvin laajasti yhtä mieltä. Tämä talousvaliokunnan mietintö tehtiin tietysti huolella ja asiantuntijoita kuullen. Kysymys on toimintakertomuksesta juhlavuotena, ja valiokunnan puheenjohtaja tämän asian hyvin tässä äsken esitteli. Totta kai Sitran toiminta 50 vuoden aikana on paljon muuttunut, tullut monipuolisemmaksi, mutta kuitenkin siinä on haettu näitä keskeisiä asioita: että Sitra pystyisi toimimaan tämmöisenä yhteiskunnallisen keskustelun käynnistäjänä, syötteiden antajana myöskin poliittiseen harkintaan. Siinähan Sitra on tehnyt hyvää selvitys-, tutkimus- ja tämmöistä verkostoituvaa työtä plus hankkinut tämmöisiä pilotteja ja tämmöistä kokeilukulttuuriakin harrastanut.

Tähän kysymykseen Sitran tämän hetken tärkeistä tehtävistä nostan vain yhden, niin kuin täällä edustaja Viitanen sanoi, lempiaiheen. Se liittyy tähän kiertotalouteen. Sitran myötävaikutuksella Suomi oli ensimmäinen maa Euroopassa, joka laati hyvin kattavan kiertotalouden tiekartan. Tätä tiekarttaa on pidetty hyvänä myös Euroopan monissa muissa maissa, ja tämänkin vuoksi olisi tärkeätä, että tämä kiertotalous nousisi Suomen puheenjohtajakauden aikana Suomen keskeiseksi kärkitavoitteeksi, koska meillä on paljon annettavaa tässä keskustelussa. Talusfoorumihan palkitsi Sitran maailman parhaana julkisen sektorin kiertotaloustoimijana. Se on aika hieno tunnustus tälle työlle, jota Sitra on muiden kumppaneiden kanssa tässä tehnyt.

Täällä viitattiin jo lainsäädäntömuutostarpeisiin niin, että Sitra on vastaisuudessaakin ei virasto vaan tämmöinen tulevaisuustalo, joka pystyy ketterästi toimimaan, ja sen vuoksi tätä lainsäädäntötarkennusta tarvitaan. Talousvaliokunta piti tärkeänä, että tällaiseen lainsäädäntötyöhön käydään kiinni, johon tässä nyt jo useamman kerran viitattiin.

Mutta tämän ohella, kun on 50 vuotta toimittu, on varmaan hyvä pysähtyä miettimään myös tätä Sitran roolia, isoja tehtäviä ja strategista paikkaa yhteiskunnassa, ja semmoista keskustelua me tarvitsemme. Tässä työssä talousvaliokuntakin halusi korostaa, että kun Sitra on parlamentaarisesti eduskunnan alainen toimija, on tärkeätä, että myös parlamentaarinen osallisuus voi tässä olla, ja eduskunnalla on tietysti se rooli, mikä lainsäätäjällä tässä työssä on. Mutta tämän työn käynnistämiseksi on nyt tarvetta, ja toivoisi, että hyvässä hengessä sitä tehtäisiin.

Talousvaliokunnan mietintö oli yksimielinen senkin vuoksi, että me emme ruvenneet täällä nyt ottamaan kantaa sitten Sitran pääoman järkevään käyttöön. Siitähän meillä on erilaisia käsityksiä. Olkoot ne käsitykset erilaisia, mutta me emme mietinnössä lähteneet tätä kysymystä pohtimaan, ja se mahdollisti sitten sen, että me teimme myös yksimielisen mietinnön.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 3/2018 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

7. Lakialoite laiksi tuloverolain muuttamisesta

Lakialoite LA 8/2018 vp Timo Harakka sd ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu

16.45 Timo Harakka sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Tämän lakialoitteen yksinkertainen päämäärä on se, että varmistettaisiin, että ulkomaille rekisteröityjä yrityksiä voidaan aina verottaa Suomessa silloin, kun niiden toimintaa johdetaan tosiasiallisesti Suomesta käsin. Tähän saakkahan yritykset ja sijoittajat ovat voineet valita, missä maassa niitä verotetaan. Eurooppalainen poliittinen tahto on kuitenkin nyt kääntynyt siihen, että valtiot haluavat päättää, missä yrityksiä verotetaan. Suomen veroja vältellään esimerkiksi perustamalla pöytälaatikkoyhtiö verokeitaaseen. Tämä lakialoite antaa eväät tällaisen verovälttelyn lopettamiseen, kun Suomessa asuvien ulkomaisten pöytälaatikkoyritysten tehtävä olisi joutua täällä laajemmin verolle.

Konkreettisesti tuloverolakiin lisättäisiin uudet 11 a ja 11 b pykälät, joissa määritellään, milloin yhteisö ja yhteisöyhteisö ovat lain 9 § 1 momentin 1 kohdan tarkoittamalla tavalla Suomessa asuvia eli kotimaisia yhteisöjä tai yhteisöyhteisöjä. Vastaava malli on jo käytössä muun muassa Britanniassa, Saksassa, Alankomaissa, Norjassa ja Tanskassa. Määritelmä sisältyy myös Suomen verosopimukseen, millä varmistettaisiin, ettei uudistus aiheuta kaksinkertaista verotusta.

Kun nykyään pääomat liikkuvat digitaalisesti ilman rajoja, ei ole enää nykyaikaa perustaa verotusta siihen, missä yritys on rekisteröity. Vaikkapa virolaisen firman voi hankkia verkosta muutamalla satasella astumatta jalallakaan Tallinnan-lautalle. Yrityksiä pitää siis verottaa siellä, missä ne toimivat, ja tällä aloitteella päästäisiin askel lähemmäksi tämän tavoitteen saavuttamista. On selvää, että mikään maa ei välttämättä verota Suomessa kertyneitä tuloja, jos emme sitä itse tee. On erityisen tärkeää — ja siitä johtuu tämä lakialoitteen ajoitus — että aloite käsiteltäisiin tänä vuonna, kun nämä EU:n veronkiertodirektiivin yritysten kotipaikan vaihtoa koskevat säännökset saatetaan lakiin. EU:n veronkiertodirektiivi oli tämä iso lakipaketti, joka täällä eduskunnassa on hyväksytty, ja nyt odotamme sitä, että valtiovarainministeriöstä tulevat ne esitykset, joilla käytännössä pannaan kansallisesti toimeen tämän direktiivin edellytykset, ja siihen työhön ja sen avuksi ja sen valmisteluun tämä aloite tähtää.

Tämä aloite on muutenkin kiinteästi yhteydessä kansainvälisen verotuksen suuriin uudistuksiin. Euroopan parlamentin talous- ja rahakomitea vahvisti hiljakkoin suuntalinjat, joilla yritysverotusta uudistetaan. Kuten sanottu, EU-maiden tavoitteet ovat samat kuin aloitteessa. Valtioiden tulee päättää pelisäännöt siitä, missä yrityksiä verotetaan. Keskeinen osa pelisääntöjä on varmistaa, että yrityksiä verotetaan myös niissä maissa, joissa ne toimivat vain digitaalisten alustojen kautta, joissa ne toimivat vain virtuaalisesti. Ei ole kestävä, että yritykset keräävät voittonsa Suomesta mutta maksavat veronsa verokeitai-

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunnassa on ajankohtaisena mietintöasiana keskustelu komission ehdotuksesta digitaaliseksi verotukseksi. Se on hyvin mutkikas, vaikea ja, voisi sanoa, kriittistäkin huomiota herättävä kokonaisuus, jossa selkeästi poliittisena ponttina on ollut se, että saataisiin suuret digitaaliset yritykset maksamaan veroa edes jonnekin, kun kansalaisten suuri tuhtumus on kohdistunut Facebookin, Googlen ja Applen kaltaisiin suuriin yrityksiin, joilla on erittäin tehokkaat keinot vältellä veron maksamista käytännössä mihinkään. On mahdollista, että digitaalinen verotus — ainakin se väliaikainen muoto, joka perustuu liikevaihdon verotukseen — on väärä keino, mutta se henki, se ajan henki, johon tämä sinänsä ehkä huonosti suunniteltu vero on vastaamassa, täytyy ottaa huomioon, ja silloin on äärimmäisen tärkeätä, että pohditaan, mitkä ovat nämä kansainvälisen yritysverotuksen uudet pelisäännöt, jotka huomioivat, että maailma on kansainvälisempi ja että maailma on digitaalinen. Askeleena kohti yhteistä ja yhtenäistettyä yritysveropohjaa eli niin kutsuttua CCCTB:tä on ajatus virtuaalisesta toimipaikasta tai sitten tämän lakialoitteen sisältämä ajatus siitä, että verovelvollisuus voitaisiin määrittää Suomeen silloin, kun sen tosiasiallinen toiminta on täältä johdettua. Ne ovat askelia oikeaan suuntaan.

16.50 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Haluan kiittää edustaja Harakkaa tästä aloitteesta. Se on erittäin hyvä ja erittäin hyvään aikaan sijoittunut, niin kuin edustaja Harakka tuossa edellä perusteli. Mehän olemme moneen kertaan halunneet sitä, että hallitus rivakasti pistää täytäntöön tätä veronkiertodirektiiviä ja tuo sen säädökset lakiin, ja tietenkin se, että tämä aloite tulee juuri tässä vaiheessa, kun työ on käynnissä, on tärkeää, ja toivotaan, että nämä huomioidaan.

Voisin oikeastaan, puhemies, sanoa myös sen, että minusta olisi tärkeää, että hallitus kuuntelisi nyt aika paljon edustaja Harakkaa. Hänhän nimittäin on, kuten tiedämme, kiistämättä hyvä asiantuntija kansainvälisessä verotuksessa, tietää paljon siitä, miten tulisi veronkiertoa ja veroparatiiseja ehkäistä. Hänhän teki yhdessä asiantuntija Lauri Finérin kanssa laajan toimenpideohjelman lukuisine esityksineen siitä, miten veronkiertoa voitaisiin estää ja välttää. Sanoisin kyllä niin, että se on sen tason paperi, että esimerkiksi tarkastusvaliokunnassa me kuulumme edustaja Harakkaa ja Lauri Fineriä asiantuntijoina. Se on aika hienoa, että edustaja tekee myös tällaista ajattelutyötä, ja tätä kautta tämä on tullut myös SDP:n vero-ohjelmaksi. Kyllä minä rohkenen sanoa — ja ihan puolueettomastikin ajatellen — että uskoisin sen olevan sellainen paperi, että siitä voisi olla meille kaikille hyötyä. Ihan todella, puhemies, vilpittömin mielin, vailla poliittisen värisiä laseja, voisin suositella kaikille tutustumista tähän edustaja Harakan loistavaan ajattelutyön tulokseen.

Mitä tulee tähän itse lakialoitteeseen tältä osin, niin tämä on myös hyvin kannatettava. Tietenkin meidän tulisi voida toimia niin, että niiden ulkomaille rekisteröityjen yritysten, jotka tosiasiallisesti Suomessa toimivat ja perustavat näitä pöytälaatikkoyrityksiä sitten jonnekin verokeitaisiin ja sitä kautta välttelevät veroja, voitot tulevat verotetuksi, mikä on meidän jokaisen etu. Aivan kuten edustaja Harakka totesi, eihän se nyt vetele, että voitot kerätään täällä ja sitten verotusta on veroparatiiseissa, jos sielläkään. Siksi koko yhteiskunta siitä hyötyy, että nämäkin eurot sitten tämän voittojen verotuksen kautta päätyvät yhteiseen kassaan, jolla voimme sitä yhteistä hyvinvointiamme lisätä. Siksi uskoisin, että viisaalla otteella myös hallitus voisi ottaa tästä lakialoitteesta kopin.

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

16.53 Kari Uotila vas: Arvoisa puhemies! Minäkin yhdyn kiitoksiin tämän lakialoitteen valmistelusta edustaja Harakalle ja totean, että sinä aikana, kun itsekin olen verojaoston työhön osallistunut, aika pitkän aikaa, on tapahtunut ja tapahtuu paljon OECD-tasolla, tapahtuu EU-tasolla, tapahtuu kansainvälisissä ympyröissä, mutta on tämä aikamoista kilpa-juoksua, kun maailma muuttuu niin nopeasti. Ja kun edustaja Harakka viittasi muun muassa digitaalimaailmaan ja siihen, millä tavalla myöskin digitaalisesti toimivia valtavia kansainvälisiä yrityksiä ja niille tulevaa tuottoa pystyttäisiin saamaan verotuksen piiriin, niin siinä haastetta riittää.

Tämä on ihan luonnollinen ja hyvä lakialoite, ja olen sen mielelläni itsekin allekirjoittanut. Siinä tähdätään siihen, että tosiasiallisesti Suomesta johdetulta yritykseltä Suomi voisi myöskin kerätä tulosta verot. Ja kun meillä on kuitenkin OECD-mallin mukaiset kaksinkertaisen verotuksen estävät sopimuksetkin voimassa, niin totta kai sitten pitää sekin pysyä turvaamaan, että kahteen kertaan ei tulosta veroteta, mutta se on aivan hyvin mahdollista ihan nykyisten sopimusten varassa.

Se, että tiivis veropohja ja verovälttelyn, veronkiertämisen ja aggressiivisen verosuunnittelun torjuminen on tärkeää erityisesti Suomelle, johtuu siitä, että meidän yhteiskuntajärjestelmämme pohjautuu siihen, että meillä on varsin korkea veroaste, meillä kerätään paljon veroja, meillä niillä verorahoilla pyritetään yhteiskuntaa, pyritetään turvallisuutta, pyritetään koulutusta, sivistystä, sosiaali- ja terveyspalveluja, infraa ja niin edelleen. Kansallisesti tämäntyyppisille maille kuin Suomi, kuten muillekin Pohjoismaille ja joillekin muillekin Pohjois-Euroopan maille, on todella tärkeää kaikilla foorumeilla niin kansainvälisesti kuin myöskin kansallisella tasolla tehdä kaikki mahdollinen veropohjan tiiviyn ja verotulojen turvaamisen saralla.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

8. Lakialoite laiksi jätelain 80 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 11/2018 vp Kari Kulmala sin

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskustelu

16.55 Kari Kulmala sin (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voimassa olevan jätelain 41 §:n mukaan kiinteistönhaltijan tai muun jätteen haltijan on luovutettava 32 §:n mukaisesti kunnan vastuulle kuuluva jäte alueella järjestettyyn kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen tai kunnan järjestämään alueelliseen vastaanottopaikkaan. Laissa ei ole mitään mainintaa siitä, onko kiinteistössä syntynyt jätettä tai asutaanko kiinteistössä. Merkitystä ei ole ollut myöskään sillä, että kiinteistö sijaitsee tiettömän tien päässä tai seudulla, minne tie on poikki puolet vuodesta esimerkiksi lumipeitteen vuoksi. Tämä voi olla hyvin-

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

kin yleistä esimerkiksi Pohjois-Suomessa. Jättemaksu on kaksiosainen. Niiltä, joilta jätteet noudetaan omalla kiinteistöllä olevasta jäteastiasta, peritään astiantyhjennysmaksu. Ne kiinteistöt, jotka eivät ole kiinteistöittaisen keräyksen piirissä, tulkitaan aluekeräyspisteiden käyttäjiksi ja niiden osalta peritään aluekeräysmaksu.

Voimassa olevan jätelain 78 §:n mukaan kunnan on perittävä järjestämästään jätehuollosta jättemaksua, jolla katetaan sille tehtävän hoitamisesta aiheutuneet kustannukset. Jättemaksun määrittämisen yleisenä perusteena ovat jätteen laji, laatu, määrä ja noutokerrat. Jättemaksua kerätään siis myös niin sanotuista autiotaloista, vaikka siellä ei olisi asuttu 15 vuoteen eikä mitään jätettä siten edes synny.

Myöskään loma-asuntojen haltijoille ei ole myönnetty helpotuksia tai vapautuksia kunnallisesta jättemaksusta kuin erittäin painavin perustein. Perusteeksi ei ole riittänyt ilmoitus jätteen kuljettamisesta muualle hoidettavaksi. Jäte tulee lain mukaan kuljettaa lähimpään järjestettyyn keräyspaikkaan sen kunnan alueella, jossa kiinteistö sijaitsee.

Ekomaksua peritään jätteiden hyötykäytön järjestämisestä, kotitalouksien ongelmajätteen vastaanotosta, jäteneuvonnasta ja jätehuollon kehittämisestä aiheutuvien kustannusten kattamiseksi. Ekomaksu on määrätty kuntayhtymän toiminta-alueella sijaitseville asuinrakennuksille ja loma-asunnoille. Ekomaksu määrätään kaikille yllä mainituille kiinteistöille vuosimaksun tai astiakohtaisen maksun lisäksi riippumatta siitä, onko kiinteistö astiakohtaisen kuljetuksen piirissä vai viedäänkö talousjätteet kuntayhtymän keräyspisteisiin. Merkitystä ei ole myöskään sillä, onko kiinteistö autio vaiko ei.

Voimassa oleva jätelaki antaa mahdollisuuden muuttaa maksun perustetta yksittäistapauksessa taksasta riippumatta. Määrättäessä maksua taksasta riippumatta on maksuperusteiden oltava kaikille tasapuolisia ja kohtuullisia. Jätteenhaltijoiden tasapuolisen kohtelun vuoksi vapautusta kunnallisesta jätteenkuljetuksesta tai helpotusta jättemaksusta ei voida myöntää kuin painavin perustein. Käytäntö on tältä osin kuntakohtainen ja riippuu asiaa käsittelevästä viranomaisesta. Kohtelu ei siis ole välttämättä kaikille samanlainen ja tasapuolinen tai oikeudenmukainen koko maan alueella.

Arvoisa puhemies! Edellä olevilla perusteilla ehdotan, että eduskunta muuttaisi jätelain 80 §:n siten, että siihen lisättäisiin 3 momentti, missä velvollisuutta suorittaa jäte- ja ekomaksua ei olisi todistettavasti autoista kiinteistöistä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

9. Lakialoite laiksi pakkokeinolain 10 luvun 56 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 19/2018 vp Kari Kulmala sin

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

Keskustelu

16.59 **Kari Kulmala sin** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pakkokeinolain 10 luvun 55 §:n perusteella ylimääräiseksi tiedoksi määritellään pykälässä erikseen mainittujen salaisten pakkokeinojen tuottama perusterikokseen liittymätön tieto. Ylimääräisen tiedon käyttämisestä säädetään pakkokeinolain 10 luvun 56 §:ssä, jonka 2 momentissa on luettelo 14 rikoksesta, joiden selvittämisessä ylimääräistä tietoa voidaan käyttää. Tällöin edellytyksenä on myös, että käyttämisellä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi.

Luettelosta puuttuu huumausainerikos, joka kuitenkin täyttää ne vaatimukset, jotka luettelossa mainituille rikoksille on lainvalmistelussa asetettu. Tämä ilmeinen puute aiheuttaa ongelmia etenkin yhteiskunnan turvallisuuden kannalta, koska puute hankaloittaa merkittävästi huumausainerikollisuuden torjumista ja rikosvastuun toteutumista. Siten oikeustilan muuttaminen olisi tärkeää myös kansalaisten oikeustajun ja oikeusjärjestelmän uskotavuuden kannalta.

Esitutkintaviranomaisten käytössä olevat salaiset pakkokeinot tuottavat usein sivutuotteenaan tietoa, joka on merkityksellistä jonkin toisen rikoksen selvittämisen kannalta. On tavanomaisista, että tällainen tieto koskee sellaista rikosta, josta esitutkintaviranomaisella ei ole ollut aiempaa tietoa. Aiemmin oikeuskäytäntö Suomessa on hyväksynyt ylimääräisen tiedon hyödyntämisen laajasti. Vuoden 2014 pakkokeinolakiuudistuksen myötä esitutkintaviranomaisten mahdollisuuksia käyttää ylimääräistä tietoa rikoksen selvittämisessä rajoitettiin merkittävästi. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käytäntö edellyttää salaisia pakkokeinoja koskevan sääntelyn riittävää ennakoitavuutta sekä perusoikeusrajoitusten täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta. Sen sijaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ei ota kantaa siihen, millaisia todisteita oikeudenkäynnissä voidaan ottaa vastaan, joten tämä on päätettävissä kansallisesti.

Hyödyntämisrajoitteet ovat radikaali muutos oikeusjärjestelmässämme hyväksyttyyn vapaan todistelun ja todistusharkinnan periaatteeseen. Hyödyntämisrajoitteet heikentävät esitutkintaviranomaisten mahdollisuuksia paljastaa piilorikollisuutta, antaa oikeusturvaa rikoksen uhrille ja ylläpitää yksilön ja yhteiskunnan turvallisuutta. Hyödyntämisrajoitteet koituvat lopulta rikoksentehtäjän eduksi, koska tuomioistuin ei voi ottaa todisteita vastaan aiempaan tapaan.

Voimassa olevan pakkokeinolain 10 luvun 55 §:n mukaan ylimääräisellä tiedolla tarkoitetaan telekuuntelulla, televalvonnalla, tukiasematietojen hankkimisella ja teknisellä tarkkailulla saatua tietoa, joka ei liity rikokseen tai joka koskee muuta rikosta kuin sitä, jonka tutkintaa varten lupa tai päätös on annettu. Pakkokeinolain 10 luvun 56 §:n 1 momentin mukaan ylimääräistä tietoa saadaan käyttää rikoksen selvittämisessä, jos tieto koskee sellaista rikosta, jonka tutkinnassa olisi saatu käyttää sitä pakkokeinoa, jolla tieto on saatu. Ylimääräistä tietoa saadaan käyttää rikoksen selvittämisessä mainitun pykälän 2 momentin mukaan myös rikoksissa, joista säädetty enimmäisrangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta. Tämän lisäksi 2 momentissa on luettelo rikoksista, joiden selvittämisessä ylimääräistä tietoa voidaan käyttää.

Voimassa olevasta ylimääräisen tiedon käyttämisestä koskevasta sääntelystä aiheutuvia ongelmia huumausainerikostutkinnassa on syytä konkretisoida esimerkillä.

Tilanne on tyypillisesti sellainen, että poliisi kohdistaa telekuuntelua A:han, jota epäillään törkeästä huumausainerikoksesta. A myy huumausainetta B:lle ja C:lle, mikä ilmenee

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

myös telekuuntelussa. Telekuuntelutallenteiden ja muun esitutkinnassa selvitetyn perusteella on syytä epäillä, että A:n osalta törkeän huumausainerikoksen tunnusmerkistö täyttyy. Sen sijaan B:n ja C:n osalta poliisin hankkiman selvityksen perusteella heitä on syytä epäillä ainoastaan huumausainerikoksesta. Poliisi ottaa kiinni kolmikon.

Oletetaan, että poliisi saa takavarikoitua jokaiselta kolmelta epäillyltä amfetamiinia, jonka voidaan todeta olevan samaa erää. Törkeästä huumausainerikoksesta epäillyn A:n kohdalla on selvää, että telekuuntelutallenteita voidaan hyödyntää näyttönä häntä vastaan törkeän huumausainerikoksen tutkinnassa. Huumausainerikoksista epäiltyjen B:n ja C:n osalta tilanne on tulkinnanvaraisempi. Voidaanko A:ta koskevan törkeän huumausainerikoksen tutkinnassa hankittuja telekuuntelutallenteita käyttää heidän kuulusteluissaan? Mikäli B:n ja C:n on syytä epäillä osallistuneen omalla toiminnallaan A:n amfetamiinin leviytykseen, olisi perusteltua epäillä B:n ja C:n syyllistyneen avunantoon A:n tekemässä törkeässä huumausainerikoksessa. Tällöin telekuuntelutallenteet ovat kuulusteluissa käytettävissä näyttönä koko kolmikkoa vastaan, koska kysymys on perusterikoksena olevan törkeän huumausainerikoksen selvittämisestä eikä kyse siten ole pakkokeinolain 10 luvun 55 §:n mukaisesta ylimääräisestä tiedosta.

Tilanne on epäselvä silloin, kun B:tä ja C:tä ei ole syytä epäillä avunannosta törkeään huumausainerikokseen, vaan kummankin osalta on syytä epäillä syyllistymistä huumausainerikokseen. Huumausainerikoksen osalta eivät täyty pakkokeinolain 10 luvun 56 §:n edellytykset ylimääräisen tiedon käyttämisestä rikoksen selvittämisessä. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, ettei telekuuntelutallenteita voida käyttää näyttönä B:tä ja C:tä vastaan huumausainerikosten selvittämisessä. Kaikista ongelmallisin tilanne on siinä tapauksessa, jos esimerkiksi A:n ja B:n välisen puhelun sisältämästä yhdestä lauseesta paljastuu asia, joka selkeästi puhuu B:n syyttömyydestä huumausainerikokseen mutta toisaalta on samalla A:n ja C:n syyllisyyttä tukeva seikka. Tätä toisen syyttömyydestä mutta samalla toisten syyllisyydestä puhuvan lauseen sisältöä ei siis ole käytännössä mahdollista pilkkoa osiin.

Edellä kuvattu esimerkki selventää, millaisia ongelmia ja tulkinnanvaraisia tilanteita huumausainerikoksen puuttuminen pakkokeinolain 10 luvun 56 §:n 2 momentissa olevasta luettelosta aiheuttaa käytännössä tällä hetkellä huumausainerikostutkinnassa Suomessa. Huumausainerikoksen lisäämisellä kyseiseen luetteloon olisi merkittävä vaikutus etenkin telekuuntelun tuottaman materiaalin hyödyntämisessä. Tämä ilmeinen lainsäädännöllinen puute vähentää merkittävästi huumausainerikostorjunnan tehokkuutta ja oikeusjärjestelmän uskottavuutta.

Arvoisa puhemies! Edellä olevan perusteella ehdotan, että eduskunta hyväksyy lakiehdotuksen, jossa pakkokeinolain 10 luvun 56 §:n 2 momenttiin sellaisena kuin se on laissa 1146/2013 lisätään uusi 7 kohta, huumausainerikos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinjalostustoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 20/2018 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 9/2018 vp

Pöytäkirja PTK 58/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 31.5.2018 pidettävään täysistuntoon.

11. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 31.5.2018 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.08.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen